

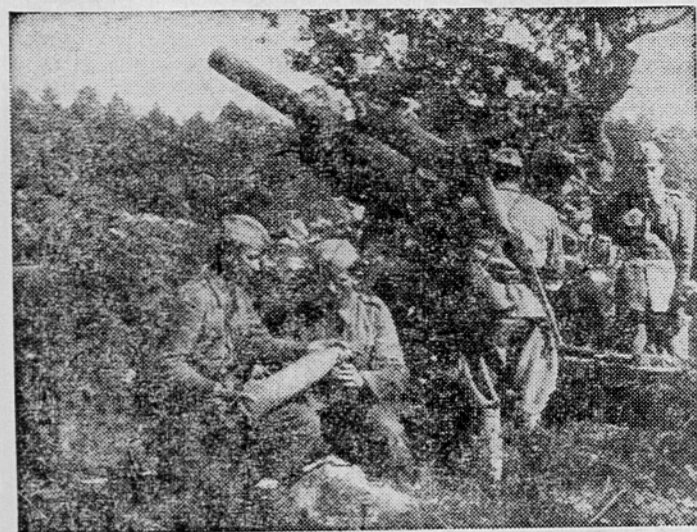
SLOVENSKI

Direktor: Mudi Janžuga - Odgovorni urednik: Sergej Vošnjak - Tiska tiskarna "Slovenskega poročevalca" - Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ulica 4, telefon 23-522 do 23-526 - Uprava: Ljubljana, Čopova ul. 50-III, telefon 22-575 do 22-623 - Oglasi: Ljubljana, Kardeljeva ulica 4, telefon 21-896. Za ljubljanske naročnike 20-463, za zunanje 21-832 - Poštni predal 29 - Tek. račun NB 461-96321-0 - Mesečna naročnina 140 din

Poročevalec

ZASEDANJE ZAKONODAJNIH ODBOROV ZVEZNE LJUDSKE SKUPŠČINE

Obširna razprava o načrtu ustavnega zakona

Pred osmimi leti je bila ustanovljena prva težka topniška brigada JLA

Vojaška enota podpolkovnika Franca Bombača in Josipa Gomboca praznuje danes, 6. januarja osmo obletnico svoje ustanovitve. To je prva topniška brigada Jugoslovanske ljudske armade, ki je bila ustanovljena 6. januarja 1945. leta iz takratne topniške skupine VIII. korpusa. Ta enota ima za seboj slavno zgodovinsko pot, ki jo je prešla med narodnoosvobodilno borbo skozi težke boje od Visa do Celovca.

Posebno vlogo pri ustanovitvi brigade je imel otok Vis, ki je bil že po svojem zemljepisnem položaju od nekdanjega ključ do Jadrana. Utrujen je bil z obalskim topništvom in je bil tako sovražniku nepristopen. Tako je postal Vis oporišče naše vojske med zadnjo vojno in se od tam tudi začela zmagoviti pohod topniških enot v sklopu IV. armade za končno osvoboditev naše domovine.

Prvi topniški divizion, ki je predstavljal jedro kasnejše ustanovljene brigade, je bil ustanovljen na Visu že februarja 1944. leta. Imel je tri baterije. Ta topniška skupina je imela tako v svojem sestavu topniški divizion in dva obalska sektorja pod poveljstvom komandanta topništva, sedanjega generalnega majorja Karla Levčiča, ki ima za ustanovitev prve topniške brigade največji zaslug. Tej topniški grupi VIII. korpusa so bili aprila 1944 dodeljeni še trije gorski divizion, kasneje pa še štiri divizion. Do jeseni so vsi ti topniški oddelki krepko pomagali 26. diviziji pri operacijah na otokih Korčuli, Hvaru, Braču in drugih in v teh bojih pridobili precej zaplenjenega sovražnikovega orožja. 25. oktobra je bil z izdatno podporo topništva osvobojen Split in od takrat naprej sodelujejo topniški oddelki v vseh bojih za osvoboditev ostalih obalnih mest v smeri Sinja in v smeri Trogir - Šibenik.

Po osvoboditvi Dalmacije so se topniške enote osredotočile na področje Knina, kjer se je odigrala ena izmed največjih bitk za osvoboditev in kjer je naše topništvo položilo svoj zrelostni izpit. Bitka za Knin se je začela 25. novembra in je trajala vse do 3. decembra. Sovražnikove sile. V Kninu so bile v veliki premoči, kljub temu pa so bile po trdem boju razbite in se boj končal z zmago 19. in 26. divizije, katerima so bile priključene tudi topniške enote. V tej operaciji je sodelovalo skupno 62 naših topov proti 77 sovražnikovim in so se naše

Prva inozemska slovnica makedonskega jezika

Beograd, 5. jan. Državna založba LR Makedonije je objavila prvo slovnico makedonskega književnega jezika, namenjeno inozemskim slavistom. Knjigo, ki vsebuje poleg čisto jezikovnega dela tudi čitanko in slovar, je sestavil profesor slovenskih jezikov na Harvardski univerzi Horace Lunt. Citanka obsega izbrana besedila sodobnih makedonskih pisateljev, makedonsko-angliški slovar, ki je prvi te vrste, pa ima okrog 8000 besed.

Sir Horace Lunt je to svoje znanstveno delo izdelal ob večkratnem bivanju v naši državi. Lani je bil v Makedoniji tri mesece. Pri tem je na magnetofonski trak posnel več zvočnih dokumentov o sodobnem narodu in književnem govoru v Makedoniji. Znanstveno pomoč so mu nudili Blažo Koneski, Krum Tošev in Haralampje Polenaković.

topniške enote odlikovale predvsem z izredno taktično manevriranja, z gibčnostjo ter z visoko borbeno moralo borcev - topničarjev. Pri osvoboditvi mesta Pokrovika pri Šibeniku je bilo zaplenjenih še nekaj topov, kar je omogočilo ustanovitev prve težke baterije.

Po 15. decembru so naše enote začele nove operacije v Liki v smeri proti Obrovcu in Gračacu. Istočasno pa se je v Kistenu ustanovil II. topniški motorizirani divizion. To je omogočilo, da so mogli ukiniti topniško grupo pri VIII. korpusu in da je bila 6. januarja 1945. leta ustanovljena prva težka topniška brigada, ki je prešla po zaključnih operacijah v sestavi IV. armade. Pri štabu IV. armade je bilo ustanovljeno poveljstvo topništva s komandantom Karlom Levčikom na čelu. Navedeno pred spomladansko divizijo marca 1945 je imela težka topniška brigada dva habična motorizirana divizona, gorski divizion, težki divizion ter protitankovski in protiletalski divizion.

Marca je topniška brigada skupaj z ostalimi enotami začela ofenzivo in je na svoji poti osvobodila vasi v Liki, 23. marca pa je osvobodila Bihac ter aprila Gospić. Nato se je brigada razdelila v dve smeri. Prva smer je tekla vzdolž jadranske obale, druga pa v Gorski Kotar. Osvobodila je na svoji poti skupaj z drugimi enotami mesto za mestom ter prodrla 3. maja do Gorice in jo osvobodila. Po težkih uličnih bojih so borci prodrli še v Trst in ga osvobodili. III. gorski divizion je od tam nadaljeval pot preko Tolmina in Kranjske gore ter je 9. maja dosegel Celovec, kjer je imel nalogo zapreti pot iz Jugoslavije umikajočemu se sovražniku. Tu je bila dosežena končna zmaga prve topniške brigade, končan je vojni del njene zgodovine.

Ugibanja o politiki nove vlade ZDA

London, 5. jan. (Tanjug). Londonski politični diplomatski krogi nemirno živahno razpravljajo zadnje dni o bodoči politiki in vojaški strategiji nove Eisenhowerjeve vlade. V središču pozornosti je nova Eisenhowerjeva politika na Daljnem vzhodu, zlasti politika do Kitajske. Včerajšnji britanski tisk poudarja v poročilih iz Washingtona, da je opaziti sprico Churchillovega prihoda v ZDA, da se britanska in ameriška gledišča o problemih na Daljnem vzhodu edleje bolj približujejo. Dopisnik »Sunday Timesa« trdi, da so se ameriški zunanji politiki spriznajli z dejstvom, da pekinška vlada nadzira kitajsko kopno in da je v stališču do Kitajske nastala dokaj velika sprememba v prid britanskega gledišča.

»Observer« piše v včerajšnji številki, da so že objavljeni načrti, po katerih naj bi imela prednost obramba francoske Indokine, in pravi, da Francozi v Indokini ne bodo dobili pomoči v ljudih, pač pa bodo dobili znatno pomoč v vojni tehniki in denarnih sredstvih, da bi lahko prevzeli pobudo v svoje roke.

Ne »Observer« ne »Sunday Times« ki posvečata v včerajšnjih številkah temu vprašanju največjo pozornost, ne moreta končno odgovoriti na vprašanja londonskih političnih in diplomatskih krogov, kako želi nova

Medtem ko je zakonodajni odbor Zveznega sveta že končal razpravo o načrtu ustavnega zakona, se razprava v zakonodajnem odboru Sveta narodov še nadaljuje in bo verjetno končana danes ali jutri.

V zakonodajnem odboru Sveta narodov se je razvila obširna razprava o pripombi dr. Miloša Moskovljeviča, da predlagani način volitve poslancev ni v skladu z osnovnimi načeli demokracije, ker imajo volivci - proizvajalci pravico voliti dvakrat (za Zbor proizvajalcev in

za Zvezni svet), ostali volivci pa le enkrat. Nadalje smatra, da se z razdelitvijo mandatov na posamezne skupine v skladu z njihovim družbenim prispevkom vračamo k načelu cenzura in zavračamo načelo osebnosti. V razpravi o teh pripombah je sodelovalo več članov odbora. Predsednik odbora Moša Pijade je poudaril, da so vsi državljani, proizvajalci in neproizvajalci, pri volitvah poslancev za Zvezni svet enakopravno zastopani in da ti njihovi poslanci odločajo tudi o družbenem planu in o proračunu, kakor tudi o drugih vprašanjih. Zbor proizvajalcev pa je posebno telo, ki omogoča proizvajalcem, da po njem z enako pravico kot Zvezni svet soodločajo o tem, kako se naj uporabi višek proizvodov, ki ga dajejo skupnosti. Zato nima smisla, niti ni nobenega razloga, da bi pri volitvah za Zbor proizvajalcev sodelovali profesorji, upokojenci, uslužbenci in drugi neproizvajalci, ker nimajo z Zborom proizvajalcev nobene neposredne zveze. Tudi razdelitev mandatov na posamezne skupine je demokratična in pravilna, ker se ravna po prispevku posamezne skupine v skupnem družbenem proizvodu. Dr. Jovan Djordjević je poudaril, da bi postal Zbor proizvajalcev v resnici predstavnik potrošnikov, ne pa proizvajalcev, če bi se sprejel predlog dr. Moskovljeviča.

Daljša razprava se je razvila o tistem delu ustavnega zakona, ki govori o posebnih pravicah ljudskih poslancev, izvoljenih od predstavniških teles ljudskih republik. Dr. Moskovljević je bil mnenja, da se v čl. 47. preveč poudarja pravica veta Sveta narodov v odnosu do zveznega sve-

ta. Predsednik Moša Pijade je poudaril, da zvezni svet dela enotno kot en dom in da je ta določba zelo važna, ker se z njo dejansko zagotavlja enakopravnost vseh republik.

Skoraj vsi člani odbora se sodelovali tudi v razpravi o čl. 98., ki govori o odgovornosti uslužbencev zveznih organov uprave za škodo, ki bi jo povzročili državi ali državljanom s svojim nezakonitim delom. Dr. Hrnčević je poudaril, da je s temi določbami dosežena najboljša rešitev za zaščito koristi državljanov in države. Za škodo odgovarja država, ki pa ima pravico zahtevati povračilo od uslužbencev, ki jo je povzročili.

Določbe zakona, ki govori o republiških organih oblasti, so bile sprejete skoraj brez spremembe. Ziva razprava pa se je

razvila okrog čl. 106. Nekateri govorniki so bili mnenja, da ni pravilno, da se v Izvršni svet volijo izključno člani republiških svetov in je predlagal, naj bi se sprejeli v Izvršni svet tudi člani Zbora proizvajalcev. Po daljši razpravi pa je ostal člen 106. neizpremenjen, ker je bil sprejet odbor do prepričanja, da bi se s tem člani Zbora proizvajalcev odtegnili delu v proizvodnji, na podlagi česar so bili izvoljeni za poslance. Sprejeta je bila še določba, da se pravica samouprave avtonomnih pokrajin zajamči z zvezno ustavo, ker celotna država jamči pravice narodnih manjšin. Ob koncu razprave je bil določen za poročevalca dr. Josip Hrnčević, v redakcijsko komisijo pa sta bila izvoljena dr. Maks Snuderl in dr. Jerko Radmilović.

ne pa osebno v skupščini, ker niso ljudski poslanci, marveč za svoje delo odgovorni neposredno Izvršnemu svetu. Zastopnik vlade je pojasnil, da so funkcije državnega tajnika v določenih mejah samostojne in da je zato potrebno, da državni tajnik odgovarja ne samo Izvršnemu svetu, marveč tudi skupščini, če ta zahteva in na način, ki ga sama določi.

Predsednik odbora Josip Hrnčević je bil mnenja, da bi se ne smela delsti razlika med predmetki poslancev Zveznega sveta in poslancev Zbora proizvajalcev. Zastopnik vlade Geršković je pojasnil, da bi sodelovanje predsedujočega v razpravi in pri glasovanju moglo vplivati na slabitev borbe mnenj. S tem, da predsednik ne glasuje, je zagotovljena objektivnost.

Razprava v odboru Zveznega sveta

Obširna debata se je razvila o tistih določbah ustavnega zakona, ki govore o pravicah in dolžnostih ljudskih poslancev. Poslanec Ivo Sunarić je predlagal, naj se spremenijo določbe, ki pravi, da je državni tajnik dolžan dati poslancem zahtevana pojasnila pisмено ali osebno na seji skupščine. Po njegovem mnenju naj bi državni tajniki odgovarjali le pisмено,

ne pa osebno v skupščini, ker niso ljudski poslanci, marveč za svoje delo odgovorni neposredno Izvršnemu svetu. Zastopnik vlade je pojasnil, da so funkcije državnega tajnika v določenih mejah samostojne in da je zato potrebno, da državni tajnik odgovarja ne samo Izvršnemu svetu, marveč tudi skupščini, če ta zahteva in na način, ki ga sama določi.

Predsednik odbora Josip Hrnčević je bil mnenja, da bi se ne smela delsti razlika med predmetki poslancev Zveznega sveta in poslancev Zbora proizvajalcev. Zastopnik vlade Geršković je pojasnil, da bi sodelovanje predsedujočega v razpravi in pri glasovanju moglo vplivati na slabitev borbe mnenj. S tem, da predsednik ne glasuje, je zagotovljena objektivnost.

Obširna debata se je razvila o tistih določbah ustavnega zakona, ki govore o pravicah in dolžnostih ljudskih poslancev. Poslanec Ivo Sunarić je predlagal, naj se spremenijo določbe, ki pravi, da je državni tajnik dolžan dati poslancem zahtevana pojasnila pisмено ali osebno na seji skupščine. Po njegovem mnenju naj bi državni tajniki odgovarjali le pisмено,

Sprejem v burmanskem veleposlaništvu v Beogradu

Beograd, 5. jan. (Tanjug). Odpravnik poslov burmanskega veleposlaništva v Beogradu g. Tin Mang Dji je priredil snoči v prostorih hotela »Majestic« slovesen sprejem ob obletnici razglasitve neodvisnosti Burme. Neodvisnost je bila slovesno razglašena pred petimi leti — 4. januarja 1948 po 62-letnem kolonialnem suženjstvu.

Od Jugoslovancev so bili na sprejemu člani izvršnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije Edvard Kardelj, podpredsednik zvezne vlade in minister za zunanje zadeve, Aleksander Ranković, podpredsednik zvezne vlade in minister za notranje zadeve, in Djuro Salaj, predsednik Zveze sindikatov Jugoslavije ter drugi predstavniki zvezne vlade in JLA. Na sprejemu so bili tudi člani diplomatskega zbora v Beogradu pod vodstvom najstarejšega člana ameriškega veleposlanika g. Georga Allena.

Churchill v New Yorku

New York, 5. jan. S parnikom »Queen Mary« je prispel danes britanski ministrski predsednik Churchill v New York. Na krovi ladje je imel Churchill tiskovno konferenco, v kateri je izjavil, da je največji dogodek zadnjih petih let odločni odpor, s katerim so se sovjetski napačnosti zoperstavile ZDA v Koreji ob podpori OZN. Churchill je dejal, da Koreja ne more biti pravo središče svetovnega političnega položaja, temveč je pravo središče ob železni zavesti. Akcija OZN v Koreji je storila za svetovni mir več kakor kakoli drugega. Ob začetku vojne v Koreji so bili svobodni narodi desorganizirani, sedaj pa so organizirani, ZDA so bile tedaj neoborožene, sedaj pa so oborožene. Ob koncu svoje izjave je Churchill izrazil zaupanje v ohranitev svetovnega mira.

Dr. Brilej odpotoval v Jugoslavijo

London, 5. jan. (Tanjug). Dosedanji jugoslovanski veleposlanik v Londonu dr. Jože Brilej je odpotoval danes v Jugoslavijo na novo dolžnost. Na železniki postaji so se od dr. Brileja poslovili člani jugoslovanskega veleposlaništva in ostalih jugoslovanskih zastopstev ter mu želeli najboljših uspehov v njegovem nadaljnjem delu. Od njega so se poslovili tudi zastopniki britanskega ministrstva za zunanje zadeve.

Razstava plastičnih mas v Zagrebu

Zagreb, 5. jan. V Umetniškem paviljonu v Zagrebu je bila včeraj odprta razstava plastičnih mas, legur in kovinskih proizvodov najnovejše izdelave. Ta zanimiva razstava je bila organizirana v okviru UNESCO ob sodelovanju Društva inženirjev in tehnikov in Društva kemikov ter tovarn Jugovinil in Chromos. Razstava ostane odprta do 25. januarja.

De Gasperi odputuje v Grčijo

Atene, 5. januarja. Italijanski minister za zunanje zadeve De Gasperi bo odpotoval po uradnem objavljenem programu 8. januarja na štiriidnevni obisk v Atene. Po učeni odnevanju, da želi De Gasperi s svojim obiskom predvsem odvrniti nezaupanje, ki vlada v grškem javnem mnenju še vedno nasprotju Italiji, bivšemu okupatorju Grčije. Dejstvo, da bo spremljalo italijanskega predsednika vlade 8. višjih uradnikov ministrstva za zunanje zadeve, dopušča domnevo, da bo skušal odstraniti nesporazume v trgovinskih odnosih med Grčijo in Italijo, ki so ovirali, da še vedno ni podpisan letni sporazum.

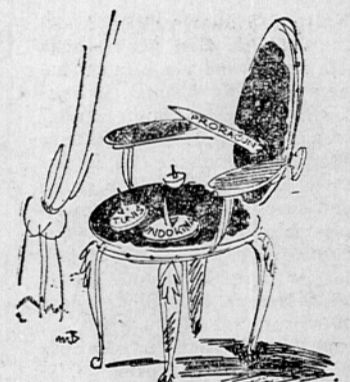
Poplave popuščajo

Zagreb, 5. jan. Od sinoči dalje se je položaj na poplavljenih področjih znatno popravil. Sava je v Zagrebu padla za 50 cm. Prav tako padajo tudi Kolpa in drugi pritoki Save. V spodnjem delu Save je položaj nekoliko slabši. Pri Jasenovcu voda še vedno narašča in so na vseh

Krize francoske vlade še ni konec

Rene Mayer ima obljubljenih 16 poslanskih glasov nad potrebno večino

Pariz, 5. jan. (UP). Mandator za sestavo nove francoske vlade

Stoletje predsednika francoske vlade je še vedno prazen

de radikal-socialist Rene Mayer je sporočil danes, da bo zahteval od narodne skupščine investituro za sestavo nove vlade. Izjavil je novinarjem, da bo storil to celo v primeru, če se bodo degolisti odločili, da ne bodo podprli njegovega mandata. Francoska javnost po njegovi izjavi ne bi mogla razumeti, če bi po 15 dnevih vladne krize in teden dni potem, ko je dobil mandat, končno odklonil investituro.

Do popoldneva so Mayerju zagotovile podporo vse stranke, razen KP, degolistov in socialistov. Socialisti so izjavili, da so sicer proti brezpozorni podpori Mayerja, da pa bodo svoje stališče uravnali po njegovi vladni deklaraciji. Tako ima Mayer že sedaj zagotovljenih 330 glasov, medtem ko jih za absolutno večino potrebuje samo 314.

Bivši min. predsednik Pinay je odklonil ponudbo, da bi v Mayerovi vladi prevzel mesto finančnega ministra in podpredsednika vlade.

Marty izključen iz KP Francije
Pariz, 5. januarja (AFP): Komite KP Francije za okrožje Seine je sporočil, da je Andre Marty izključen iz partije. Komite je s tem potrdil odločitev o izključitvi Martyja, ki jo je izdala organizacija, kateri je pripadal.

Izzivanje na madžarski meji
Beograd, 5. januarja (Tanjug). Davi sta dve madžarski letali »Mig 15« kršili jugoslovanski zračni prostor. Letali sta prodrli 200 m v jugoslovansko ozemlje vzdolž mednarodne ceste pri Horgošu blizu Subotice ter leteli nad jugoslovansko obmejno karavlo v višini 200 m.

Prisilno varčevanje v CSR
Dunaj, 5. januarja. Iz Prage poročajo, da je na Češkoslovaškem uvedeno prisilno varčevanje. Varčevalni sistem izvaja sindikat po tovarniških poverjenstvih. Med prvimi večjimi podjetji, ki naj bi vzpodbudila druga podjetja, je tovarna »Tekstilana« v Libercu, v kateri je zaposlenih več tisoč delavcev. Vsi delavci so morali postati člani nove tovarniške varčevalne zveze s mesečnim deležem sto čeških kron. Clanarino pobira delavsko vodstvo ob izplačevanju mezd.

Imenovanja v ZDA
New York, 5. jan. (AFP). Novo izvoljeni predsednik ZDA general Eisenhower je imenoval republikanec Thurstona Mortona za pomočnika Johna Dullesa, bodočega ministra za zunanje zadeve. Herman Phleger, odvetnik iz San Franciscu, je bil imenovan za pravnega svetovalca Johna Fosterja Dullesa.

Novo izvoljeni predsednik ZDA je imel včeraj dva sestanka z najvidnejšimi predstavniki republikske stranke v Predstavniškem domu in senatu. Med temi razgovori je Eisenhower zlasti poudaril, da želi sodelovanje z ameriškim Kongresom. Po sestanku je senator Robert Taft izjavil, da so senatorji in člani Predstavniškega doma izrazili Eisenhowerju obžalovanje, da niso bili vprašani prej, ko je bodoči predsednik ZDA imenoval posamezne osebe na razne položaje v svoji vladi.

Cenzura v Egiptu
Kairo, 5. jan. Egiptovska vlada je danes zopet uvedla strogo cenzuro za vsa poročila za inozemstvo.

Sovražniki enotnosti koroških Slovencev

Precej časa so potrebovali ljudje tak imenovanega Narodnega sveta koroških Slovencev, da so sestavili in napisali nekakšen volilni proglas koroškim Slovencev, čeprav le-ta obsega le borih stotinajst vstic. Vsebinska tega sironžnega proglasa, kakor tudi poročilo z zasedanja zaupniškega zbora Narodnega sveta, ki ju je objavil »Naš tednik - Kronika« dne 25. decembra, pa jasno razodevata, da Na-

rodni svet ni zavlačeval z objavo tega oznanila, ker menda ne bi imel jasnega stališča do volitev in do predloga Demokratične fronte glede skupnega nastopa vseh zavednih koroških Slovencev, temveč le zato, ker so morali zbirati besede, s katerimi bi lahko zakrili svojo razbijajočo politiko.

Besede in dejanja

Ko so leta 1949 v informbirojskih državah po naročilu Premodrega iz Kremenja ukinitelj živilske nakaznice, sta vsesilni informbirojski tisk in radio slavila napredek, ki so ga moskovski sateliti dosegli ob »bratski pomoči« Sovjetske zveze in Velikega Stalina, poveličevala dvig življenjskega standarda v teh državah ter bljuvala ogenj in žveplo na Jugoslavo, kjer da ljudje umirajo od lakote in zato ne morejo ukiniti živilskih nakaznic.

No, živilske nakaznice so bile tudi pri nas ukinitve, toda šele potem, ko je bilo vsestransko zagotovljeno, da si bo mogel sleherni delovnik človeka dostojno življenje. Informbirojski tisk in radio sta to seveda previdno zamolčala.

In medtem, ko se pri nas vse bolj poglablja socializem in demokracija, ko so prešla podjetja v upravo delavcev, so v CSR in drugih satelitskih državah gospodarski napredek na nasvetih in naročilih kremejske birokratske kaste in ob »bratski pomoči« velikega ruskega brata pod vodstvom Najmodrejšega. Mi, ki smo sami občutili »dobrote« take »bratske pomoči«, in ki smo se je prav tako otreli, smo se dobro zavedali, kam to vodi. In dejstva danes to vedno znova potrjujejo. Samo en primer:

Medtem, ko smo pri nas ukinitelj živilske nakaznice po temeljiti preudarku in ob upoštevanju gospodarskih zmožnosti ter smo še danes kljub gospodarskemu bojkotu »velikega brata« in kljub suši in drugim elementarnim nevarnostem brez njih, so jih morali v CSR že lani na novo spet uvesti. Toda to se ni bilo dovolj! Že takrat skromno odmerjene obroke so morali zdaj ponovno znižati. S 1. decembrom 1952 so bili z vlado uredbi določeni naslednji znižani obroki za posameznega čehoslovaškega državljanca: 5 kg črne in 1 kg bele moke, 0,40 kg mesa, 0,20 kg masti, 0,75 kg margarine, 1 kg sladkorja, 0,25 kg riža, 4 hlečka, 4 jaja in kos mila na mesec. Za kurjavo pa dobe v zimskih mesecih, to se pravi za vso zimo, 250 kg premoga in 0,25 m³ dro. Kljub temu vlada tako pomanihvanje kruba, da upekarne po več dni zapre, a tudi teh znižanih obrokov ljudje ne dobe, ker enostavno ni blaga. Mesa in masti potrošniki skoraj ne vidijo več.

Da bo ironija še večja, je bila ta uredba objavljena v dobi proslavljene čehoslovaškega prijateljskega, hkrati pa je objavilo »Rude pravice« slovesno pod naslovom »Delo za dobavo ŽSSR - najcvičnejša naloga čehoslovaških delovnih ljudi«. In ob teh slovesnih kremejskih gospodarskih objavah praški radio skoraj vsak teden objavi s poročili trgovinam, da se za ta mesec ne izdajajo živila na določene odrezke živilskih nakaznic...

Mar niso to več kot prepričljivi simptomi trhljosti in gnobice celotne družbeno-politične in gospodarske ureditve po vzorcu in navodilih kremejskih modrijanov? Eno so besede, drugo pa dejanja. In dejanja so prepričljivejša od besed!

Izdajalsko počet je pod imenom »krščanske in zahodne demokracije«

deželnega glavarja, saj jim ni prav nič na poti, čeprav bi hoteli iziriti iz koroških šol sleherni slovensko besedo. Tudi o gospodarskem, političnem in kulturnem zastopanju koroških Slovencev niso razpravljali, ker pač direktive, ki prihajajo iz raznih emigrantskih središč iz celovškega knezoškofjskega dvorca in od drugih podobnih ustanov, o tem molče!

Namesto takih in podobnih vprašanj, ki jih navaja Demokratična fronta v svojem volilnem predlogu, so ti »krščanski« zborovalci rajše poudarjali, da je najvažnejša naloga koroških Slovencev — boj za krščansko in zahodno demokracijo in tudi svojo volilno formacijo so imenovali Krščansko demokratsko stranko. Ti ljudje hočejo iti na volitve sami s svojo Krščansko demokratsko stranko, čeprav bi zaradi tega ostali koroški Slovenci še nadalje brez svojega zastopnika v deželni skupščini. Vse kaže, da se bodo na Koroškem kmalu začeli ponavljati prizori iz jeseni leta 1949, ko so sipali s prižnic preklestvo na pristaše Demokratične fronte in grozili z večnim pogubljenjem vsem, ki bi volili njene kandidate.

Kljub razbijajoškim poskusom Narodnega sveta pa si Demokratična fronta, ki je predlagala, naj bi šli vsi koroški Slovenci na volitve skupno z Listo slovenske skupnosti, še nadalje prizadeva za utrjevanje enotnosti koroških Slovencev. Nedvomno so tudi med pristaši Narodnega sveta poštene ljudi, ki znajo misliti z lastno glavo in ki bodo temeljito preudarili, preden se bodo odločili za pogubno pot, na katero vabi koroške Slovence ta izdajalska organizacija.

K. S.

Uradna potrditev Eisenhowerja za predsednika ZDA

Washington, 5. jan. Kongres bo jutri uradno proglasil generala Eisenhowerja za novega predsednika ZDA. Ob tej priliki bodo uradno preštetih glasov volilnih mož. Po neuradnih podatkih je dobil general Eisenhower 442 glasov, Stevenson pa 89.

Afričani zahtevajo enakopravnost

Konferenca o centralnoafriški zvezi v Londonu še ni uspešna

London, 5. jan. (Tanjug). Konferenca o centralnoafriški federaciji v Londonu traja že drugi teden. Zastopniki Afričanov bojkotirajo konferenco, četudi so nekateri izmed njih prispevali v London. Zastopnik ministrstva za kolonije pri britanski vladi je izjavil, da sodijo, da bo ta konferenca uspešna.

V londonskih političnih krogih in britanskem tisku pa so čedalje bolj zaskrbljeni zato, ker afriški prvaki zavračajo nameravano federacijo, ki bi zajemala Severno in Južno Rodzijo in protektorat Niasu. Opažovalci trdijo, da bo britanska vlada zadelna na izredno trd odpor v Afriki kot v Britaniji, če bi hotela uresničiti sedanji načrt.

Laburistična stranka, ki je predložila ta načrt federacije, ko je bila še na oblasti, je začela spreminjati svoje prejšnje stališče. Lord Noel Bykston se zavzema v »Observerju« za to, da bi odgodili te načrte kot nesprejemljive za Afričanec. Afričani so izgubili zaupanje v Britanijo zato, ker je predložila ta načrt. Edino dejanska akcija proti plemenskemu zastopalstvu lahko prepriča Afričane o dobri volji Evropejcev.

London, 5. jan. (Tanjug). Konferenca o centralnoafriški federaciji v Londonu traja že drugi teden. Zastopniki Afričanov bojkotirajo konferenco, četudi so nekateri izmed njih prispevali v London. Zastopnik ministrstva za kolonije pri britanski vladi je izjavil, da sodijo, da bo ta konferenca uspešna.

V londonskih političnih krogih in britanskem tisku pa so čedalje bolj zaskrbljeni zato, ker afriški prvaki zavračajo nameravano federacijo, ki bi zajemala Severno in Južno Rodzijo in protektorat Niasu. Opažovalci trdijo, da bo britanska vlada zadelna na izredno trd odpor v Afriki kot v Britaniji, če bi hotela uresničiti sedanji načrt.

Laburistična stranka, ki je predložila ta načrt federacije, ko je bila še na oblasti, je začela spreminjati svoje prejšnje stališče. Lord Noel Bykston se zavzema v »Observerju« za to, da bi odgodili te načrte kot nesprejemljive za Afričane. Afričani so izgubili zaupanje v Britanijo zato, ker je predložila ta načrt. Edino dejanska akcija proti plemenskemu zastopalstvu lahko prepriča Afričane o dobri volji Evropejcev.

Laburistična stranka, ki je predložila ta načrt federacije, ko je bila še na oblasti, je začela spreminjati svoje prejšnje stališče. Lord Noel Bykston se zavzema v »Observerju« za to, da bi odgodili te načrte kot nesprejemljive za Afričane. Afričani so izgubili zaupanje v Britanijo zato, ker je predložila ta načrt. Edino dejanska akcija proti plemenskemu zastopalstvu lahko prepriča Afričane o dobri volji Evropejcev.

Laburistična stranka, ki je predložila ta načrt federacije, ko je bila še na oblasti, je začela spreminjati svoje prejšnje stališče. Lord Noel Bykston se zavzema v »Observerju« za to, da bi odgodili te načrte kot nesprejemljive za Afričane. Afričani so izgubili zaupanje v Britanijo zato, ker je predložila ta načrt. Edino dejanska akcija proti plemenskemu zastopalstvu lahko prepriča Afričane o dobri volji Evropejcev.

Predlog za plemensko enakost v ZDA

Washington, 5. januarja (UP). — Član predstavniškega doma Adam Clayton Powell iz New Yorka je izjavil, da bo na prvem zasedanju predstavniškega doma predlagal več zakonskih predlogov, v katerih se zavzema za plemensko enakost v ZDA. Powell je bil prvič izvoljen v kongres leta 1944 in je bil prvi Crnc, ki je član ameriškega kongresa. V svojih predlogih zahteva Powell, da se izkorenini plemensko zastopalstvo v Kolumbiji, da kongres sprejme za vso Ameriko enoten zakon proti linčanju, prepoved davčnega sistema, ki omejuje Crncem glasovalno pravico itd. Dejal je, da so njegovi predlogi zakona sestavljeni na podlagi poročila senatnega odbora o enaki možnosti za zaposlitev, ki ugotavlja, da so še vedno razlike glede zaposlovanja.

V Rangunu, kjer se udeležuje kot predstavnik socialistične internacionalne kongresa socialističnih strank Azije, je v soboto praznoval svojo 70.letnico vodja laburistične stranke Velike Britanije Clement Attlee. Rodil se je 3. januarja 1883 v londonskem predmestju kot sin odvetnika in se je tudi sam posvetil pravniški poklicu. Delavskemu gibanju se je priključil, ko je bil star 25 let, med prvo svetovno vojno pa je služil pri britanski artiljeriji ter se udeležil bojev v Franciji. Dosegel je čin rezervnega majorja. Za poslanca laburistične stranke je bil prvič izvoljen l. 1922. Ko je Churchill med drugo svetovno vojno sestavil vojno koalicijsko vlado, je bil Attlee njen podpredsednik, po vojni pa je vodil laburistično stranko do velike volilne zmage in je bil predsednik laburistične vlade do oktobra 1951.

Predsednik Južne Koreje na Japonskem

Tokio, 5. januarja (AFP). — Predsednik Južne Koreje Sing Man Ri je prisel danes v Tokio kot gost vrhovnega poveljnika sil Združenega poveljstva generala Clarka. Na letališču so ga sprejeli general Clark, japonski minister za zunanje zadeve Okazaki in ameriški veleposlanik Robert Murphy. Sing Man Ri se bo jutri srečal s predsednikom japonske vlade Jošido na slavnostnem banketu, ki ga priredi Jošida na čast predsednika Južne Koreje.

Strasbourg, 5. januarja (UP)

Poveljnik kopnih sil Atlantskega pakta v Osrednji Evropi maršal Alphonse Juin je izjavil sinoči, da bi moral pogodbo o zahodnoevropski obrambi skupnosti spremeniti predno bo ratificirana. Pogodba bi morala začeti veljati v obdobjih, strokovnjaki pa bi morali odločiti, katere določbe pogodbe bi lahko začeli izvajati brez vsake ovire. Odgovarjajoč na trditve nekaterih, da je organizacija Atlantskega pakta že dovolj močna, da bi se lahko tudi brez Nemčije upira morebitnemu napadalu, je maršal Juin dejal, da bi osebno prav rad videl nemške vojake v zahodnoevropskem obrambnem sistemu, saj bi se utegnla Zahodna Nemčija po njegovem mnenju, če je ne bi pritegnili v zahodnoevropski obrambni sistem, obrniti proti Zahodu.

Ostavka načelnika indonezijskega generalnega štaba

Djakarta, 5. januarja (AFP). Novi načelnik indonezijskega generalnega štaba polkovnik Bambang Sugeng je v soboto podal ostavko, ki je vlada ni hotela sprejeti. V dobro obveščenih krogih sodijo, da je hotel novi načelnik generalnega štaba z ostavko izraziti nezadovoljstvo zaradi imenovanja novega poveljnika divizije.

Vohuni NKVD in jugoslovanski monarhistični emigranti

V Avstriji so zaprli sovjetskega vohuna, ki je imel zveze s Petrom Karadjordjevičem

Dunaj, 5. jan. V britanskem sektorju Avstrije so te dni retirali na letališču nekega sumljivega potnika, pri katerem so našli razne sumljive zapise v srbohrvaščini. Med temi zapiski so bili tudi podatki o britanskih vojaških poveljstvih v Trstu. Arretiranec je Karlo Kaeli in je sam priznal, da je bil namenjen v sovjetski sektor Dunaja, kjer so ga baje čakali neki znanci v hotelu »Erzherzog Rainer«. Ta hotel je policiji dobro znan kot sovjetsko vohunsko središče. Arretiranec je napovedal tudi priznal, da je med tistimi, ki ga čakajo na Dunaju, neki dr. Sotili, po narodnosti Italijan, ki pa živi v zadnjem času v Švici. O tej aretaciji so avstrijski

listi poročali v svoji novoletni številki, še prej pa je poročal znan švicarski tednik »Die Nation«, da je dr. Sotili, ki je medtem že odpotoval iz Švice menda v Italijo, eden od glavnih članov sovjetske obveščevalne službe v Zahodni Evropi. Švicarsko poročilo je tudi zatrjevalo, da je dr. Sotili že dolgo v najtesnejši zvezi z monarhistično jugoslovansko emigracijo na Zahodu, ki ima svoje središče v Parizu. Časnik »Die Nation« je objavil tudi fotografijo, ki kaže v Avstriji aretirane Karlo Kaelija v družbi samoga Petra Karadjordjeviča, ki večkrat prihaja v Pariz na obisk, v glavno središče jugoslovanskih monarhističnih emigrantov.

Čistka v sovjetski Nemčiji

Berlin, 5. jan. Vzhodnonemška »Enota socialistična stranka Nemčije« je objavila poročilo o novi čistki v svojih vrstah. Čistka je bila, kakor pravi poročilo, naperjena proti »agentom cionističnih in imperialističnih organizacij«. Čistka je prizadela tudi bivšega zahodnonemškega poslance KP Kurta Müllerja,

ki je leta 1950 neznan kam izginil. Poročilo sedaj priznava, da je Müller zaprt v Vzhodni Nemčiji. Očitajo mu med drugim še tudi, da je od leta 1946 dalje sodeloval z zahodnimi agenti in da je bil trockist.

Protižidovska gonja v Vzhodni Nemčiji

Berlin, 5. januarja. (Reuter): Uradni vzhodnonemški časopis »Neues Deutschland« je napadel danes scionizem in ameriške židovske agente ter imenoval dva vzhodnonemška partijska funkcionarja scionista in sovražnika ljudstva. Obtožba se nanaša na člana politburoja komunistične partije Paula Merkerja in bivšega komunističnega poslance v zahodnonemškem parlamentu Kurta Müllerja, ki je izginil leta 1950 iz Zahodne Nemčije. Casopis piše, da se mora Vzhodna Nemčija šteti iz praškega procesa in se odločno boriti proti cionizmu.

Britanska vlada bo ukinita subvencije za prehrano

London, 5. januarja (Tanjug). Kakor se je zvedelo, bo britanska vlada v letošnjem proračunu popolnoma ukinita subvencije za prehrano. Zaradi proračunskega primanjkljaja, ki bo znašal po napovedi finančnih strokovnjakov marca letos 300 do 400 milijonov funtov, je bila konservativna vlada prisiljena storiti tako drastične varčevalne ukrepe. Današnji »Reynold News« napoveduje, da se bodo življenjski stroški v Britaniji zaradi ukinitve subvencije za prehrano prebivalstva zvišali in da bodo cene glavnih živil, t. j. kruha, sira, masla in drugih, narasle najmanj za tretjino.

Sovjetski zarotniki v Pakistanu

Karachi, 5. jan. Pred vojaškim sodiščem je bil zaradi zarote v korist Sovjetske zveze obsojen na 12 let ječe bivši šef pakistanskega generalnega štaba Agbar Kan. Poleg njega je bilo obsojenih še 9 osircarjev in 3 civilisti, med njimi sekretar KP Pakistana. Zaroto so odkrili leta 1951.

Egiptovski bombaž za Kitajsko

Kairo, 5. jan. (AFP) Egipt prodaja sedaj Kitajski velike množine bombaža iz svojih zalog v skladiščih. To je izjavil večeraj predstavnikom tiska finančni minister Abdel Gelil el Emari.

Izjava egiptovskega funkcionarja

Kairo, 5. januarja (UP). Abdel Hakim Amer, član generalnega sveta egiptovske vlade in šef kabineta generala Nagiba, je izjavil sinoči, da je glavni smoter novega režima, pregnati Britance iz Egipta in Sudana. »To bo naš smoter tako dolgo, dokler ga ne bomo dosegli ali pa zanj propadli«, je izjavil Amer novinarjem. Na vprašanje, kaj misli o nedavni izjavi podpolkovnika Gamala Abdela Namera, da bodo Egiptčani začeli proti Britancem gverilsko vojno, če se ne bodo umaknili iz območja Sueškega prekopa, je Amer dejal, da je ta izjava »odraz težen vsega egiptovskega naroda«.

Proces proti vojnim zločincem Bordeaux, 5. januarja (AFP)

Pred vojaškim sodiščem v Bordeauxu se bo 12. januarja začela obravnavati prot skupini nacističnih vojnih zločincev, ki so obtoženi za množični pokol v vasi Oradour sur Glane v francoski pokrajini Limousin. Kolona pripadnikov hitlerjskih SS-čet je leta 1944 vrla v to vas in pobila 642 prebivalcev, od katerih je bilo 246 otrok, vse hiše v vasi pa je zažgala. Od pokola, čigar žrtve so SS-ovci večina mozežali, se je rešilo samo 7 prebivalcev: tri majhne francoske vasi. Razprava bo trajala 12 dni.

Predlog za plemensko enakost v ZDA

Washington, 5. januarja (UP). — Član predstavniškega doma Adam Clayton Powell iz New Yorka je izjavil, da bo na prvem zasedanju predstavniškega doma predlagal več zakonskih predlogov, v katerih se zavzema za plemensko enakost v ZDA. Powell je bil prvič izvoljen v kongres leta 1944 in je bil prvi Crnc, ki je član ameriškega kongresa. V svojih predlogih zahteva Powell, da se izkorenini plemensko zastopalstvo v Kolumbiji, da kongres sprejme za vso Ameriko enoten zakon proti linčanju, prepoved davčnega sistema, ki omejuje Crncem glasovalno pravico itd. Dejal je, da so njegovi predlogi zakona sestavljeni na podlagi poročila senatnega odbora o enaki možnosti za zaposlitev, ki ugotavlja, da so še vedno razlike glede zaposlovanja.

Predsednik Južne Koreje na Japonskem

Tokio, 5. januarja (AFP). — Predsednik Južne Koreje Sing Man Ri je prisel danes v Tokio kot gost vrhovnega poveljnika sil Združenega poveljstva generala Clarka. Na letališču so ga sprejeli general Clark, japonski minister za zunanje zadeve Okazaki in ameriški veleposlanik Robert Murphy. Sing Man Ri se bo jutri srečal s predsednikom japonske vlade Jošido na slavnostnem banketu, ki ga priredi Jošida na čast predsednika Južne Koreje.

Britanska pomoč Franciji v Indokini

London, 5. jan. (Reuter). Velika Britanija bo v kratkem počela pomoč Franciji za operacije v Indokini. Pričakujejo, da bo Britanija povečala zlasti svoje dobave bomb in druge vojaške opreme. To sporočilo, ki je bilo večeraj objavljeno v Londonu, je bilo izdano po nedavni odločitvi sveta Atlantskega pakta, ki je priporočal državam, članicam, naj podpro francoske napore v Indokini. Sodijo, da bodo francoski, britanski in ameriški načelniki generalnih štabov proučevali v Washingtonu vprašanje nadaljnje pomoči francoskim četam v Indokini.

Proces proti vojnim zločincem Bordeaux, 5. januarja (AFP)

Pred vojaškim sodiščem v Bordeauxu se bo 12. januarja začela obravnavati prot skupini nacističnih vojnih zločincev, ki so obtoženi za množični pokol v vasi Oradour sur Glane v francoski pokrajini Limousin. Kolona pripadnikov hitlerjskih SS-čet je leta 1944 vrla v to vas in pobila 642 prebivalcev, od katerih je bilo 246 otrok, vse hiše v vasi pa je zažgala. Od pokola, čigar žrtve so SS-ovci večina mozežali, se je rešilo samo 7 prebivalcev: tri majhne francoske vasi. Razprava bo trajala 12 dni.

KULTURNI RAZGLEDI

Simfonična koncerta Slovenske filharmonije

Dirigent Bogo Leskovic, solistka Melita Lorkovic

Ena od najodličnejših jugoslovanskih pianistik Melita Lorković nam je posredovala z visokimi umetniškimi formatom prvo izvedbo drugega Brahmsovega koncerta za klavir in orkester v Ljubljani s tem omogočila, da je naše koncertno občinstvo spoznalo eno izmed največjih del romantične glasbe, Brahmsova dva koncerta za klavir in orkester sta pravcati simfoniji s solo klavirjem in iz prvega stavka prvega koncerta, ki je s svojo strahotno demoksično tip tega pola Brahmsove glasbe, je najbolj spoznavno njegovo duhovno porokilo: Beethovenova »Deveta«. Oblikovno se naslanjata na Lisztove koncerte, le da sta oba solistična parta mnogo manj hvaležna za soliste, ki liščejo pri teh koncertih skrajnim tehničnim in izraznim zapletenostim vsaj enak zunanji efekt ter jim ta plemenita in poduhovljena virtuoznost ne zadošča.

lavah, manjkala težka moška roka, s katero ženske glede silovitosti in težke udarca res težko konkurirajo. Ta manjko je bil tudi občuten pri forte pasajah drugega stavka, ki jih je v njem ogromno in ki izkazuje fantastično dinamitost in dramatično tega heroično, a Brahmsova prav spet melodijski tretjega stavka je pianisti, ki izoblikovala res idealno in to ne samo v izraznem smislu, ampak tudi v barvitosti in dinamičnih odtokih. Graciozno krhki zadnji stavek dela pianistov zaradi vseskozi piano dinamike pri najbolj zahtevnih tehničnih problemih največ pregeljav. Tu je pokazal umetnica najbolj vidno svoj mojstrski format in svojo absolutno superiornost nad vsemi zahtevami tega stavka.

Izoblikovanje orkestrskega parta stavi na dirigenta in orkester skoraj takšne zahteve kot kakšna simfonija, dasi so spremljevalna dela in težka prava št. ni delala težko. Zadnji stavek je bil zelo dobro osvetljen, sodala so posebej druzo temo levo zlerala, tudi solista s pianistiko je bila dovršena. Prvi in drugi stavek tebiščno nista bila staba, je da le bil izraz in lirski in dramatičnih momentov — posebno teh — za eno stopnjo prešihak. Ta bujno-romantična melodijska res

zahteva več zanosa v mehkih in odlično več ostrih in dramatičnih mestih, dasi moram priznati, da je dirigent Leskovic tu prvič zapustil svojo brezkrhno mirnost in, potegnjen po temperamentu, pianisti, s temperamento zaigravo nekatera mesta v prvem stavku. Zal da tega ni storil tudi v drugem stavku, kajti če zadržani in mirni Brahms napiše FF, takojenato sempre piu F in spet FF na dveh straneh, bi se moral dirigent predati tem izbruhom komponista.

Kot je bila storitev orkestra pri Brahmsovem koncertu zadovoljiva, toliko manj je zadovoljila pri Beethovenovi VII. simfoniji. Jasno je bilo, da je posvetil dirigent večino študijskega časa prvemu delu in je drugo, katerega ima orkester v repertoarju, samo bežno preglral. Zadovoljil je samo počasni stavek dasi se je tudi tu zgodila nesreča v tretju, prvi stavek ni bil ne ritmično ne dinamično izdelan kar pri kratkem času tudi ni bilo mogoče. Samo ta stavek študirajo veliki orkestri ure in ure in ni tega pol leta, kar mi je neki znanec pravil o izvedbi te simfonije. Pojavila se je tudi v londonskim BBC orkestrom pod vodstvom Karajana, ki je dosegel senzacionalen uspeh, a gotovo z množicami izkušnjami Scherzo vzel dirigent v divjem tempu, v katerem je vsaka motivična pragnost izkličena. Pojavila se je bil res lep in pol toplega nastop. Zadnji stavek ni bil dinamično odteljen in indiferentiran, zato je napravil vtis nedovršenosti.

Orkester Slovenske filharmonije je od začetka sezone dajal koncerte kot na tekočem traku. Uprava je postavljala pred za-

htvo, da mora ustvarjati finančno, a tudi dirigent zaradi malo plemenitega tempa ni polno pogodil Brahmsovega duha in je še na koncu ekspozicije tempo umiril, tako da je prvi stavek izvenel v pravem romantičnem duhu. Poetični drugi stavek z nastrojenjem mirne samopoglabitve in čutne sanjarje pu glasi pesni: začetni tugi je orkester krasto odgiral. Tudi tretji stavek s svojo ljudsko, malo notesečno groteskno je pod rokami tega dirigenta postal živ in plastičen umetnik. Končno zaključna pasacogija, ta grandiozna vrsta variacij, ki jo je komponist skislesal v arhitektonsko celoto, kot ji v celi literaturi glasbenih variacijskih oblik ni enake razen v Buchovi Chaconni. Dirigent je z absolutnim obvladanjem arhitektonsko gradnje in ostro karakterizacijo vsake variacije ter s slovitim podčrtavanjem dramatičnih viskov podal idealno reprodukcijo, v kateri mu je dovršeno sledil orkester.

Po pavzi je sledil Honnegerjev »Pacific«, (akustično in motivično slikanje ameriškega brzovlaka), ki je pomenil l. 1926, ko smo ga prvič slišali v Ljubljani pod taktirko polkovnega A. Neždeca, smazajo in protipov nove mehanično motivične glasbene smeri. Skisidba je še danes interesantna in očara s svojimi instrumentalnimi ter egoističnimi domišljami. Pri reprodukciji je najtežje izpeljati nezavestne premike iz enega tempa v drugi, tako da je vsi skladba en sam accelerando. Dirigent to ni povsem uspešno parteral so bile v poteku skladbe močne zarezre, kar je zmanjšalo sicer brezhibno vsa skisidba.

Wagnerjev »Siegfriedov idil« ki je bila interpretirana v duhu mekice romantične malo preveč romansko, so manjkala plemenita godala, ki

začetkoma orkester ni mošel ogredi, a tudi dirigent zaradi malo plemenitega tempa ni polno pogodil Brahmsovega duha in je še na koncu ekspozicije tempo umiril, tako da je prvi stavek izvenel v pravem romantičnem duhu. Poetični drugi stavek z nastrojenjem mirne samopoglabitve in čutne sanjarje pu glasi pesni: začetni tugi je orkester krasto odgiral. Tudi tretji stavek s svojo ljudsko, malo notesečno groteskno je pod rokami tega dirigenta postal živ in plastičen umetnik. Končno zaključna pasacogija, ta grandiozna vrsta variacij, ki jo je komponist skislesal v arhitektonsko celoto, kot ji v celi literaturi glasbenih variacijskih oblik ni enake razen v Buchovi Chaconni. Dirigent je z absolutnim obvladanjem arhitektonsko gradnje in ostro karakterizacijo vsake variacije ter s slovitim podčrtavanjem dramatičnih viskov podal idealno reprodukcijo, v kateri mu je dovršeno sledil orkester.

Po pavzi je sledil Honnegerjev »Pacific«, (akustično in motivično slikanje ameriškega brzovlaka), ki je pomenil l. 1926, ko smo ga prvič slišali v Ljubljani pod taktirko polkovnega A. Neždeca, smazajo in protipov nove mehanično motivične glasbene smeri. Skisidba je še danes interesantna in očara s svojimi instrumentalnimi ter egoističnimi domišljami. Pri reprodukciji je najtežje izpeljati nezavestne premike iz enega tempa v drugi, tako da je vsi skladba en sam accelerando. Dirigent to ni povsem uspešno parteral so bile v poteku skladbe močne zarezre, kar je zmanjšalo sicer brezhibno vsa skisidba.

Wagnerjev »Siegfriedov idil« ki je bila interpretirana v duhu mekice romantične malo preveč romansko, so manjkala plemenita godala, ki

Katere železnice bi bilo treba pri nas graditi

Univ. prof. inž. Alojzij Horvat:

III. Rakek-Cerknica-Lož-Prezid

Ta proga bi odprla ogromen teritorij javnemu prometu in ga vključila v celoto. Vsa Cerkniška dolina, vsa Bloška dolina, vsa Loška dolina, dolina Loškega potoka, Babno polje-Prezid, Cabarska dolina in vse območje vzhodno od Snežnika bi bilo priključeno s to progno na glavno progno Ljubljana-Postojna-Reka. Danes so ti kraji za silo povezani za osebni promet z avtobusi deloma na

Babnega polja v različnih višinah in je zlasti razlika med zadnjima dvema znatna, znaša okoli 170 m ter bi morali uporabiti znaten vzpon, da bi se dvignili iz Loške doline proti Babnemu polju. Uspoštevanje načela čimbolj enakomernega vzpona in s tem čim bolj ekonomično obratovanje bi dobila trasa sledečo pot: od Rakeka bi se polagoma dvignila mimo Cerknice, ki bi do-

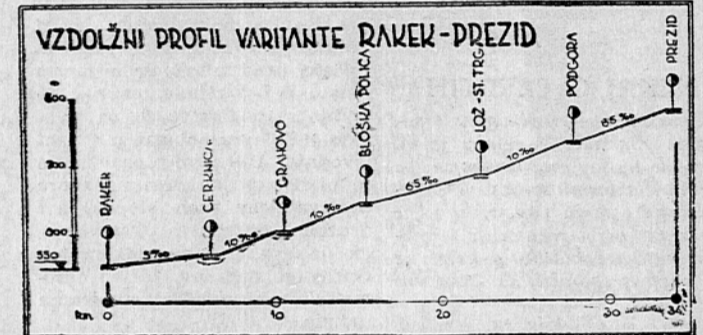
ja. Če pa bi izpeljali podaljšek proti Reški proggi na Delnice ali Lokve, bi se morali dvigniti po pobočju doline tako, da bi tudi postaja za Babno polje in Prezid ležala na pobočju nekoliko višje nad dolino, da ne bi bil prehod proti Pargu prestrm in da ne bi zašli v območje nevarnega, nestanovitnega karbonskega ozemlja, ki je za železniške zgradbe zelo neprimerno. Zaradi tega bi morali izpeljati nadaljnjo traso nad nesigurnim ozemljem, to je v višini stanovitne hribine. S tem bi se morali seveda ogniti dolini in naselbinam Gerovo, ki leži v nesigurnem ozemlju cca 350 m nižje. Tudi eventualni priključek nove proge Novo mesto-Kočevje-Parg bi bil lažji in sigurnejši, ker bi se ognil nestanovitnemu terenu. Pri tem priključku bi se moralo preudariti, ali je za Kočevje važnejša smer na Prezid-Ra-

kek, potem bi bila postaja Prezid-Babno polje priključna postaja. Če pa bi bila važnejša smer Kočevje-Parg-Delnice, bi morala biti priključna postaja v okolici Parga. Omenim še, da bi znašala razdalja Kočevje-Prezid-Rakek-Reka okoli 160 km, Kočevje-Parg-Delnice-Reka pa približno prav toliko. Prednost teh dveh priključkov Kočevja na Reko napram podaljšku iz Kočevja na Lukov dol je v tem, da ni treba z bruto težo vlakov padati iz višine Kočevja 471 v dolino Kolpe na cca 210 in se zopet dvignati na višino Delnic 730, četudi bi znašala razdalja Kočevje-Reka v tej zvezi le okoli 140 km. To je treba preudariti in traso Rakek-Prezid tako zasnovati, da bi eventualni podaljšek na Reško progno ne delal posebnih težav. Vsekakor pa je ta proga iz navedenih razlogov nujno potrebna.

IV. Otoče-Soteska

Ves sedanjí promet v Bohinj, Tolmin, Gorico in nazaj mora preko Jesenic, to je, napravi pot Otoče-Jesenice-Soteska v dolžini 41 km, kar je 20 km več kot bi znašala, če bi zvezali Otoče s Sotesko po desnem bregu Save Bohinjke. Vsa bruto teža vsakega vlaka se mora dvignati od Otoče, koda 394,76 do Jesenic, koda 573,04 oziroma Dobrave, koda 576,84, za višino 212,2 metrov in nato zopet padati do Soteske za 112,8 m, torej se teža vsakega vlaka dvigne po ne-

potreben za priključek na postajo Boh. Bela, je bolj priporočljivo, da napravimo priključek v Soteski, ki je na desni strani Savi. S tem je tudi varnost progno toliko večja, ker se ognitrikratni premostitvi Save, ki jo ima sedanja proga (Otoče, Jesenice, Soteska, poleg tega pa še most pri Zirovnici in viadukt pri Vintgarju). Ob tej priliki bi bilo treba vsekakor preudariti tudi drugo varianto, namreč odcep od sedanje proge cca 700 m južno

potrebno za 100 metrov. Če zvezemo Otoče s Sotesko po desnem bregu Save, je potreben dvig do Soteske le za 86,6 m, torej prihranimo na višini 125,6 m. Z novo progno bi se skrajšal vozni čas v vsako smer za nad eno uro, kar pomeni, da se Bohinj, Tolmin, Gorica približajo Ljubljani za več ko 1 uro voznega časa. To je velikega pomena zlasti za turizem. Odpade neprimerno čakanje na Jesenicah, namesto sedanjih 10 postaj in postajice bi bile na novi pro-

od postaje Podnart in speljati traso po dolini Lipnice preko Kamne gorice in Lipnice ter od tu ob cesti proti Luncovcem na pobočje Save. Tu bi bilo potrebno urediti primerno odcepišče južno od postaje Podnart in se od odcepišča vzpenjati proti Kamni gorici v vzponom 15 promil, kar je toliko bolj upravičeno, ker ima tudi obstoječa proga pred postajo Bohinjska Bistrica tak vzpon. Trasa bi bila dolga do Soteske 23 kilometrov, skrajšanje bi znašalo torej okroglo 21 km in prihranek na višini bi bil nad 100 metrov. Važno pri tem je to, da se trasa ognitrikratni Savi na najbolj kočljivih mestih, pri izvencem območja pregrade za hidrocentrale, Kropla in Kamna gorica dobiva železniško zvezo in eksploatacija lesa na Jezovici bi bila zelo olajšana.

gledu ugodno, dvig v dolino Babnega polja pa bi bil v strmem vzponu, trasa bi bila glede na ekonomijo obratovanja mnogo slabša od prve. Možna bi bila tudi izpeljava trase v zajeđu pri Zirovnici in s cca 1 km dolgi predcorom v Podlož in Loško dolino. Tudi tu bi dobili velik vzpon za prehod v dolino Babnega polja. Poleg tega pa bi ostala ob strani vsa Bloška planota. Zato sem mnenja, da bi bila prva izvedba za vse interese najprimernejša, četudi bi imela Lož in Stari trg nekoliko višje ležečo postajo. Izpeljava trase po dolini Babnega polja je enostavna, če bi bila v Prezidu končna postaja

Omenim naj primer, ki so ga izvedli v Nemčiji v letih 1909 do 1914, ki je sličen našemu, toda v mnogo manjšem obsegu. Proga Flieden-Elm-Schlüchtern poteka na sličen način kot Soteska-Jesenice-Podnart. Zvezali so Flieden-Schlüchtern ter skrajšali pot od 14,3 km na 7,5, t. j. za 6,8 km in prihranili na višni 36 m. Na skrajšani trasi pa so morali prebiti 3575 m dolg predor v najtežjih okoliščinah, da so dosegli skrajšanje proge za 6,8 km in zmanjšanje voznega časa za brzovlak za 15 minut. V našem primeru pa znaša skrajšanje proge nad 20 kilometrov, skrajšanje voznega časa več ko eno uro in prihranek na višini preko 100 metrov. Zato sem mnenja, da je treba to prometno neugodnost v našem železniškem omrežju čim prej odstraniti.

(Nadaljevanje sledi.)

Ptujska pletarna je izvozila za 12 milijonov dinarjev svojih izdelkov

Zadržno podjetje Pletarna v Ptujju je lani izvozilo za nad 12 milijonov dinarjev vredno svojih izdelkov. Izvažali so predvsem kakovostne košare za perilo in darilne košarice ter cejarke iz rogoza in koruznega ličkanja. To večinoma v ZDA deloma v Švedsko, Svico in Avstrijo, manjše količine pa tudi v Anglijo. Prihodnje leto bodo začeli izdelovati košarice za stekleno kuhinjsko posodo ipirake. Za ta izdelek se zelo zanimajo v ZDA, odkoder so že dobili naročilo za 18.000 košaric raznih velikosti. Te košarice so eden izmed potrošnih predmetov, ki jih sedaj uvajajo gospodinjstva v Severni Ameriki. Pletarje vprašanje pletarne v letošnjem letu bo preskrba z žlahtnom vrbo ki so jo letos zaradi suše pridelali na svojih plantajah za polovico manj kakor sicer. Glede na novi način določanja stopenj akumulacije pa so se odločili, da bodo v letu 1953

Studenti veterine o ustanovitvi veterinarske fakultete v Ljubljani

Prispevek k diskusiji

V Slov. Poročevalcu se je v zadnjem času razvila diskusija o nameravani ustanovitvi veterinarske fakultete v Ljubljani. Gotovo se za to vprašanje zanima vsa slovenska javnost, seveda tudi mi študenti veterine — bodoči veterinarji. Zato mislimo, da ne bo odveč, če tudi mi povemo svoje mišljenje in osvetlimo problem z naše strani.

Ustanovitev veterinarske fakultete v Ljubljani bi vsekakor pomenila lep napredek slovenske Univerze in dober korak k njeni izpopolnitvi. Vendar pa mislimo, da bi bila s tem zadovoljena v glavnem le formalna stran tega vprašanja. Zagrebška fakulteta, na kateri so študirale vse mlajše generacije slovenskih veterinarjev, je znana po svoji kvaliteti doma in po svetu. Njena poslopja so pravkar zgrajena in inštituti opremljeni po najmodernejših zahtevah sodobne veterinarske znanosti. Izkušeni profesorski zbor pa vsekakor zagotavlja dobro poučevanje. Praktično delo za časa študija pa ni problem samo veterinarske fakultete v Zagrebu, temveč je to kronična slabost fakultet vseh strok, na katerikoli univerzi ali visoki šoli, in zelo verjetno je, da temu ne bo mogla uiti niti bodoča veterinarska fakulteta v Ljubljani. Velika ovira za praktično delo za časa študija je v tem, da na vajah iz kliničnih predmetov ne moremo izvrševati samostojnih intervencij, ker za to v tem času še nimamo potrebne teoretične znanja. V primeru neuspele intervencije s strani študenta, bi nastala materialna škoda, a za njeno poravnavo nima verjetno nobena fakulteta dovolj sredstev. Prepričani smo, da tudi ljubljanska ne bi uspela dovolj rešiti tega vprašanja kljub manjšemu številu slušateljev. To pomanjkanje praktičnega znanja bi se najbolj nadoknadilo z obveznim stažem in s počitniško prakso iz že položenih kliničnih predmetov.

V okviru polpne veterinarske fakultete obstoja okrog 25

inštitutov. Vsak inštitut zahteva vsaj sledeče osebe: predstojnik (profesor ali docent), vsaj en asistent, en laborant in en služitelj, torej skupno štirje ljudje. Vprašamo se, ali je rentabilno vzdrževati takšen aparat za končni efekt: deset do petnajst diplomiranih veterinarjev letno? Gotovo bi z majhnim odstotkom stroškov vzdrževanja te fakultete lahko poslali potrebno število študentov na kvalitetno in vsekakor bolj opremljeno fakulteto v Zagreb! Ali so gmotna sredstva Sveta za znanost in kulturo res tako velika, da bi zdržala to ogromno finančno breme, ko vemo, da slovenski študentje prejemajo stipendijo v znesku 1800 do 2200 dinarjev, med tem ko ostale republike dajejo stipendijo v višini 3000 do 4000 dinarjev.

Velika večina abiturientov zapusti svoj dom ob vstopu na univerzo in jim je vseeno, če se morajo boriti s problemi stanovanja in prehrane v Ljubljani ali v Zagrebu. Srbohrvaški jezik pa za slovenskega študenta ne predstavlja nobene težave.

V Novem mestu ustanovljajo postajo za obnovo vinogradov in sadovnjakov

Na Dolenjskem je še precej zemlje, ki jo bodo morali strokovnjaki temeljito pregledati in se nato odločiti, kje naj gojijo kmetije predvsem sadije in kje trto. Skratka Dolenjsko bo treba glede na rodnost kmetijskih rastlin v posameznih krajih, razdeliti na rajone.

To pomembno delo bo prevzela postaja za obnovo vinogradov in sadovnjakov, ki jo ustanovlja sedaj okrajni ljudski odbor Novo mesto. Proučevala bo predvsem možnosti za razvoj sadjarstva in vinogradništva v novomeškem in črnomeljškem okraju. Postaja bo imela med drugim tudi dve rigolni ekipi. Večjo rigolno opremo (predvsem za obnovo vinogradov),

ki orje do 120 cm globoko, že imajo, manjšo (za sadovnjake), pa so sedaj naročili v tujini.

V načrtu imajo, da začno v kratkem rigolati večje površine na Ruperč vrhu (5 do 6 ha za vinograde), na Trški gori (za matičnjak), in v dolini Bele cerkve za trsnico in vinograd. V ta namen sta dodelila postaji okrajni ljudski odbor in zadržno podjetje tudi večjo vinsko klet, za katero je že prejela od zadržno zveze 10 milijonov dinarjev kredita. To kmetijsko pospeševalno podjetje bo vodil tov. Hrček, profesor v kmetijski šoli na Grnu.

Zato bi izvedba teh predlogov dovolj visoko dvignila strokovno sposobnost mladih veterinarjev, česar z ustanovitvijo fakultete ne bi dosegli.

Slovenski študentje veterine v Zagrebu.

Deset držav bo v Ženevi gradilo evropski atomski inštitut

Sodeluje tudi naša država — Gradnjo inštituta v Ženevi primerjajo z gradnjo Sueškega in Panamskega prekopa

Mesto Ženeva v Švici je osvojilo predlog Evropskega sveta za atomsko fiziko, ki je prosil dovoljenje za zgraditev inštituta za atomsko raziskovanje v Ženevi. Ob tej priliki je zagrebški »Vjesnik« objavil zanimivo poročilo svojega dopisnika.

Evropski atomski inštitut, ki bo največji in najmodernejši na svetu, bodo gradile Belgija, Danska, Francija, Italija, Jugoslavija, Holandska, Norveška, Švedska, Svica in Zahodna Nemčija; te države bodo sodelovale tudi pri raziskovanjih. Atomski inštitut v Ženevi bodo zgradili v četrti Meyrin. Graditi ga bodo začeli že letos. Računajo, da bo za gradnjo potrebnih šest do sedem let. V ženevskem inštitutu za atomsko raziskovanje se bodo torej lahko ukvarjale z raziskovanji tudi male evropske države, ki so doslej precej zaostale za raziskovanji podobnih inštitutov v ZDA, Veliki Britaniji in Sovjetski zvezi.

Ugledni znanstvenik profesor Scherrer, ki je nedavno predsedoval konferenci fizikov evropskih držav, kjer so razpravljali o gradnji skupnega evropskega inštituta za atomsko raziskovanje,

je dal dopisniku zagrebškega »Vjesnika« med drugim naslednje izjavo: — Vaša država ima za gradnjo ženevskega inštituta živo zanimanje. Zelo bom zadovoljen, če bodo tudi vaši časniki objavili podatke o naših skupnih naporih, ki bodo služili izključno napredku in miru.

Predstavniki švicarske centralne za visoke šole in urednik švicarskega časnika za visoke šole (»Schweizerische Hochschulzeitung«) dr. Eduard Fueter pa priča: merja gradnjo inštituta v Ženevi z gradnjo Sueškega in Panamskega prekopa.

Mesto Ženeva, ki je prišlo v poštev za gradnjo evropskega inštituta, med drugim tudi zaradi bližnje velike elektrarne Verbier, je na poti od sedeža

mednarodnega Rdečega križa in mnogih ustanov organizacije Združenih narodov k evropskemu središču za atomska raziskavanja. Stroške za gradnjo ženevskega inštituta cenijo na 100 do 120 milijonov švicarskih frankov. Pri izdelavi načrtov za naprave in opremo sodeluje med drugim tudi znani profesor Niels Bohr, Predvidevajo, da bo v ženevskem inštitutu delalo okrog 40 do 60 najboljših evropskih znanstvenikov, ki bodo imeli okrog 300 sodelavcev.

Nedavno je tudi Velika Britanija izrazila željo sodelovati pri tem velikem podvigu. Kakor je znano imamo v naši državi poleg inštituta za proučevanje jedrske fizike v Vinči pri Beogradu in nastajanja še dva inštituta za proučevanje jedrske fizike, in sicer inštitut »Ruder Boškovič« v Zagrebu ter fizikalni inštitut v Ljubljani.

Med kmetijsko in delovno zadrugo v Boču je prišlo do tesnega sodelovanja

Ze večkrat smo poročali o delu bočenskih zadrug. Delovna se je zadnja leta gospodarsko zelo razvila in ima številen strojni park. Tudi splošna ima več odsekov, od katerih sta še najbolj aktivna trgovski in lesni.

Do nedavnega so bila med zadrugama nekakšna trenja. Na zadnjem odprtem partijskem sestanku pa so zadržniki sklenili, da bodo prenehali s takšno prakso. Uspehi medsebojnega sodelovanja so že vidni. Glede na to, da je v Boču veliko zanimanje za kulturno-prosvetno delo, sta se upravna odbora obeh zadrug sporazumela, da je treba v zadržnem domu urediti oder. Ta dela bodo stala nad

dva milijona dinarjev. Odbora sta se med drugim sporazumela, da bosta zadrugi plačevali pečovodjo, ki sedaj vodi ustanovljeni pevski zbor. Prepričani smo, da se bo sodelovanje med zadrugama še povečalo.

175 milijonov za nov modern hotel na Plitvicah. Na Veliki poljani pri Plitvičkih jezerih bodo prihodnje leto zgradili velik moderen hotel, za katerega bodo porabili 175 milijonov dinarjev. Tu je že pred vojno stal hotel, ki pa je bil med vojno porušen. Odtod je zelo lep razgled na jezero Kočevje, na slapove in okolico. Hotel bo imel ves potreben komfort in bo lahko sprejel 120 gostov. Z izgradnjo tega hotela bo tudi rešeno vprašanje bivanja naših in tujih turistov v tem kraju, ki vsako leto v vse večjem številu prihajajo na Plitvička jezera.

811 milijonov za razširitev pristanišč. Iz predloga družbenega plana Hrvatske je razvidno, da bo prihodnje leto porabljenih za modernizacijo pristanišč na Reki, Kordeljevu, Splitu in Sibeniku — 811 milijonov dinarjev. Največ — in sicer 511 milijonov — bo investirano v izgradnjo pristanišč Kordeljevo, med tem ko bo za razširitev in obnovo pristanišč v Splitu, Sibeniku in na Reki porabljenih po sto milijonov dinarjev. V Kordeljevu bodo prihodnje leto nadaljevali izgradnjo obale za velike trgovske ladje v dolžini 350 m, obnovili bodo že obstoječe potniško pristanišče in zgradili več novih stanovanjskih zgradb.

Rakek, deloma na Kočevje, tovrstni promet pa se razvija s kamioni po običajnih slabotrajnih cestah. To je ena najpomembnejših prog, ki bi jo bilo treba čimprej zgraditi.

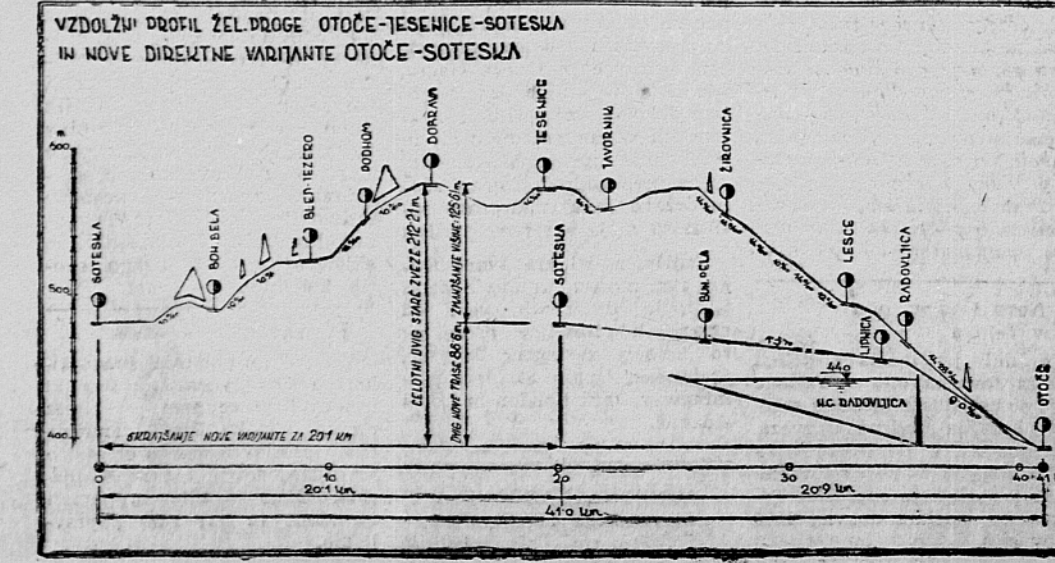
Komur prilike niso znane, se mora čuditi, zakaj že zdavnaj prej ni prišlo do zgraditve te pomembne proge. Vzrok temu je dejstvo, da je skoro vse prebivalstvo omenjenih dolin živele od voženj, od prevažanja lesa iz ogromnih gozdnih kompleksov na postajo Rakek. Drugo so v prejšnjih časih pred volitvami obljubljali kandidati volivcem, da se bodo zavzeli za zgraditev te ali one železnice; ti kraji pa so bili v tem pogledu izjema. Kandidati so na volilnih zborovanjih o železnici previdno molčali, ker bi jih sicer volivci ne volili, če bi govorili kaj o železnici; kajti edini glavni dohodek prebivalstva so bili prevozi v vprežno živino, kar bi odpadlo, če bi se zgradila železnica. No, danes so se razmere spremenile, danes si vsak želi in težko čaka, da bi se začelo z gradnjo železnice.

Proga ima ne samo velik gospodarski in ogromen notranje-politični pomen, temveč je važna tudi s strateškega vidika, saj bi se v doglednem času stikale v prostoru Prezid-Parg tri važne železniške veje: Rakek-Parg, Novo mesto-Kočevje-Parg in Delnice (ozir. Lokve)-Parg. S tem bi bilo ogromno ozemlje povezano z zaledjem in priključeno na dve glavni proggi: Ljubljana-Reka in Rakek in Lokvah; priključeni bi bili omenjeni kraji ne samo na kulturno politična središča, temveč tudi na morske luke. Ogromne gozdne komplekse bi bilo mogoče mnogo lažje in ekonomičneje izkoriščati, druga naravna bogastva bi prišla do veljave, dominanten Snežnik bi bil lažje dostopen, (zračna oddaljenost od proge je le cca 10 km), oživel bi tujski promet, nastala bi letovišča in klimatska zdravilišča, ker imajo kraji nadmorsko višino od 700 m navzgor, in vse pogoje, da se v turističnem pogledu razvijejo.

Progo je možno izpeljati v glavnem po dveh vidikih in sicer:

- a) po principu ekonomskega obratovanja, da dobi proga kolikor mogoče po vsej dolžini enakomeren vzpon, da je stroj kolikor mogoče enakomerno izrabljen;
- b) da se upošteva bolj lokalne prilike (naselja). O tem primeru bi dobili progno različnih vzponov — stopnjevitost progno z mnogo manj ekonomičnim obratom.

To omenim zaradi tega, ker so Cerkniška, Loška in dolina

Ali v „Konusu“ ni nič novega?

Izkušnje iz dogodkov pred nekaj meseci niso zalegle

Naš delovni človek, ki se je desetletja boril za svoje pravice, jih je končno v času NOB tudi dosegel, ljudska oblast pa jih je v naslednjih letih v celoti uzakonila. V tem smislu je bilo izdanih več zakonov, ki urejajo delovne odnose delavcev in namučencev, obenem pa tudi določajo, kakšne morajo biti odločbe. Toda v gotovih primerih se vedno posamezniki menijo, da se njih ne tičejo in da za njih ne veljajo, ker drugiče si ne moremo tolmачiti njihovih kršitev. Tak primer je bil pred nedavnim tudi v tovarni usnja KONUS v Slov. Konjicah, ki bi mu verjetno v naši republiki le težko našel svoj par.

V tovarni se je že dlje časa govorilo o delu direktorja tov. Zavasnika (pred meseci se je o njem dosti pisalo v našem časopisu). Na njegove napake pri delu ga OPO večkrat opozorila (konkretno v novembru lani), toda vse to je pri njem le malo pomagalo. Zato je OPO KONUS na svojem sestanku dne 25. decembra 1952 sprejela med drugim tudi sklep, da tov. Zavasnika izključi iz Partije, nekaj dni kasneje pa je še delavski svet tovarne razpravljal o njegovi zamenjavi.

Vendar tov. Zavasnik se s tem ni mogel spoprijazniti (ne vemo, iz kakih razlogov). Dan pred novim letom, 31. dec. 1952 je na svojo roko sklical množični sestanek celotnega kolektiva, na katerem naj bi razpravljali tudi o gornjih dveh sklepih. Rezultat tega sestanka je bil, da je pač potrebno iz tovarne odpustiti štiri ljudja, ki po mnenju tov. Zavasnika tja ne spadajo in se njemu zdelo najbolj nevarna (ker si ga upajo opozoriti na njegove napake). Tak formalen sklep o odpustitvi štirih ljudja je tov. Zavasnik takoj uresničil ne glede na to, ali je v skladu z zakonitimi predpisi ali ne. Dal je napisati za vse štiri odpovedi in se isti popoldan so jim bile dostavljene na dom (bilo je namreč zadnja v mesecu). Pa si poglejmo, kdo so ti odpušteni.

Prvi je tov. Anton Letner, po poklicu jermenan, ki je prišel v tovarno lani spomladi. Kmalu

po prihodu je bil izvoljen za predsednika sindikalne podružnice, lani novembra pa za odbornika okrajnega zbora proizvajalcev. Poleg tega je član obč. komiteja ZKS, v NOB pa je bil skupaj z ženo od začetka 1943 do osvoboditve. Drugi je tov. Jože Dragan, zaposlen v knjigovodstvu, obenem je tajnik tovarniške sindikalne podružnice in član IO KSS, v NOB je sodeloval že od leta 1942, pozneje pa je postal aktiven bореc NOV. Kot tretji je bil na vrsti tov. Pavel Omerza, vodja oddelka vegetabilne strojnice in predsednik DS v tovarni, do avgusta lani pa je bil tudi sekretar OPO. Kot zadnji je prišel v tej štiritki v postev tovarni Franc Adamič, zaposlen v knjigovodstvu, prej pa je bil personalni referent v tovarni. Vsi štirje so aktivni člani ZKS ne le v tovarni, ampak tudi na terenu sodelujejo v raznih organizacijah. Vse do sedaj so bili vedno dobri delavci in nihče jim ni o njihovem delu ničesar mogel očitati, kar naenkrat pa je postal njihovo delo razdiralno in škodljivo interesom delavskega razreda... Ali moremo zdravo kritiko imenovati s

PISMA VREDNOSTI

INTERESI LJUDSKEGA ZDRAVJA ALI OSEBNI INTERESI
Tovariš urednik! Splošno je znano, da se zdravstvena služba v Slovenskem Primorju z vsjo požrtvovalnostjo trudi, da bi čim prej odpravila zdravju škodljive pojave, ki jih je zapustila 25-letna fašistična okupacija. Ker tega prizadevanja ne upoštevajo nekateri ljudje, ki iz nerazumljivih razlogov nočejo spoštovati ukrepov zdravstvene službe, vas naprošamo, da objavite to pismo.
Higienska postaja v Ilirski Bistrici je 5. novembra na-

proti ljudem, ki niso zagrešili ničesar nasprotnega našem delavskemu razredu? Ali ni s tem kršil to, za kar se je sam kot bореc NOB tudi boril? Naši zakoni veljajo za vse enako, vsi jih moramo v isti meri spoštovati, pa tudi tov. Zavasnik.

PREPIS
Tovariš Adamič, SLOV. KONJICE.
Datum: 31. XII. 1952.

Na osnovi sklepa množičnega sestanka našega delovnega kolektiva z dne 31. XII. 1952 se odpušča iz službe z današnjim dnem in takojšnjo veljavo.
Razlogi: Delovni kolektiv je ugotovil Vaše delo kot razdiralno in škodljivo interesom delavskega razreda kakor tudi podjetja samega.
Smrt fašizmu — svoboda narodu!
Zig:
Tovarna usnja Slov. Konjice.
Direktor:
Zavasnik Franc l. r.

prosila Alojzija Strle iz Koritnice, da naj svoje neurejeno gnojišče, ki je v neposredni bližini ceste Knežak-Masun, premesti na primernejše mesto. Iz tega gnojišča se posebno ob deževju razlijeva gnojica po cesti, v bližnji gnojiščici so pa tudi stanovanjske hiše. V stavbi, ki je le štiri metre od gnojišča, namerava urediti občinsko trgovsko in gostinsko podjetje iz Knežaka gostilno. Vsakomur, ki imenuje ne, je jasno, da neurejeno gnojišče v taki okolici ogroža ljudsko zdravje zaradi nevarnosti pojavnalezljivih bolezni. Ker Alojzija Strle na prošnji higienske postaje ni reagirala, je higienska postaja izdala odločbo, s katero je bilo odrejeno, da mora Strletova od 1. decembra letos premestiti svoje gnojišče, ter prostor očistiti in razkužiti z živim apnom. Na to odločbo je higienska postaja prejela od Alojzije Strle naslednje pismo:

»Dobili smo vašo odločbo z dne 7. XI. 1952, št. 295/I., za katero se vam lepo zahvalim. Ker pa vaše odredbe za enkrat tako nujno ne potrebujem, vam odločbo vračam. Kakor pravi zakon FLRJ, da je vsak državljan na svoji zemlji gospodar, zato ne rabim odločbe, če pa hoče občinsko trgovsko in gostinsko podjetje iz Knežaka urediti gostilno v stavbi Ludvika Alojza, pa naj prenese stavbo na njegov vrt. Naše gnojišče naj pusti, kamor stoji že sto let. (Na svoji zemlji smo mi gospodar.)
S tovariškim pozdravom!
Strle.«

Strletovi je bilo ob priliki ogleda gnojiščice obrazloženo, da higienska postaja nima namena in pravice vtiikati se v njene lastniške pravice, pač pa ima popolno pravico in celo dolžnost, tudi na njeni zemlji odstraniti zdravju škodljive pojave, kot je konkretno njeno neurejeno gnojišče. Premestitev gnojiščice za Strletovo, ki je ena največjih kmetov v vasi, ne bi bila vezana z velikimi stroški.

Zaradi namerne zakrknjenosti ter nesramnega ignoriranja predpisov in ukrepov zdravstvene oblasti bodo mo-

za tako grobo kršil in še proti ljudem, ki niso zagrešili ničesar nasprotnega našem delavskemu razredu? Ali ni s tem kršil to, za kar se je sam kot bореc NOB tudi boril? Naši zakoni veljajo za vse enako, vsi jih moramo v isti meri spoštovati, pa tudi tov. Zavasnik.

Higienska postaja, Ilirska Bistrica.
P. P.

NEKAJ O PAKETIH
Tudi zame je prišel nedavno paket iz Amerike. V resnici je bil name le naslovljen, namenjen pa vsemu številnemu sorodstvu, predvsem pa ostareli materi, ki jo je sin zlasti hitro razveselil z velikim kosom čokolade, o kateri je že unaprej sporočil, da mora biti njena.

Paket je prišel in če je srečno prešel vzbirne na dolgi vožnji po morju, ne morem tega trdititi o njegovem potovanju skozi carino in od tam dalje. Prišel je namreč s čudno vsebino, ki sem jo vsula iz sicer cele ovojnice škatle na mizo in v enem samem kupu občudovala »ameriške« darove: riž, pomešan s finim sladkorjem, zdrobljenim milom, čokoladnimi bonboni, vsebino »kokošje juhe«, raztresene iz vrečice. Na pol prazne pa sem jemale iz paketa lepe, originalne škatle in vrečice, v katerih je bila nekako vsa prej omenjena vsebina skrbno ločena in zaprta. Ko sem potem dolgo sedela za mizo in odpirala zrna riža od sladkorja, mila, zdrobljenih rezancev itd., da ne bi vse skupaj šlo v nič, se mi je vsiljevalo vprašanje: Ali ni dolžnost tistih, ki na carini pakete pregledujejo, da potem, ko strgajo vrečice in škatle, da bi se prepričali, kaj je v njih, luknje prelepiljo in odprmo paket v takem stanju, da do naslovne postaje ne bo iz njega ena sama, nikomur koristna »kakaš«? In naj je povem, da sem tako v paketu kakor na priloženem listu, kjer je popisana vsebina paketa, zaman iskala veliko tablo čokolade, ki jo je sin izrecno namenil ostareli materi.

Katrina Špur

razvoja imovinske spore med državljanji, izvaja načela socialistične zakonitosti. V svoji strukturi pa je sodstvo, tako kazensko kakor civilno še vedno najvernejši izraz državne sile, je tipična funkcija države.

V tem pogledu torej ne moremo govoriti o odmiranju države. Vprašanje pa je, ali je izvajanje sodne funkcije države v skladu z razvojem socialistične družbe v novi Jugoslaviji, kadar gre za imovinske spore med socialističnimi gospodarstvi in podjetji ali med njihovimi gospodarskimi organizacijami.

Naša zakonodaja je v večini organiziranega socialističnega gospodarjenja izločila imovinske spore med — tedaj državnimi — podjetji iz kompetence rednega sodstva in je za reševanje teh sporov ustanovila posebno sodstvo, državno arbitražo. Le ta se je razvijala vzporedno s socialističnim gospodarstvom, vzklajevala je svoje delo z dinamično rastočimi interesi tega gospodarstva, reševala je spore v stotisočih primerih, pri tem pa je neposredno poseganje države v njeno delo postopoma prehajalo. Prav bi bilo, da bi prenehala docela, da bi država funkcija v tem pogledu resnično odmirala.

Zakaj? Zato, da se izpelje pravica gospodarjenja proizvajalcev s podjetji in proizvodnjo dosledno in do konca. Pomislimo namreč, o čem razpravljamo in odloča arbitraža, kaj je bistvo sporov, ki jih rešuje? V vsakem sporu odloča o tem, kateri izmed kolektivov je ravnal v določenem primeru s proizvodi svojega dela pravilno, v skladu z obstoječimi predpisi o upravljanju, proizvodnji in razpolaganju s proizvodi o izročenju proizvodov trgovini in potrošnji, o gradnji objektov socialistične

graditve in tako dalje. Skoro sleherna odloča arbitražo odloča o tem, kateri izmed spornih delovnih kolektivov bo razpolagal z določenim delom presežne vrednosti, ki je bila ustvarjena v delovnem procesu.

S kakšno pravico bi torej razsojala o teh sporih država preko svojega sodstva, urejenega morebiti celo po vzorcu klasičnega sodstva. Ali naj v tem tako občutnem vprašanju odloča država v svoji funkciji brez ozira na stvarnost naše revolucije, ki je dala podjetja v upravo delavcem? Pomislimo, da je arbitraža rešila v vsej Jugoslaviji samo lani več kakor 150.000 sporov in izvršilnih predlogov, v Sloveniji sami pa nad 15.000. Pomislimo, da gre vedno spornih predmetov v visokih desetih milijard dinarjev, pa se bomo zavedali važnosti problema.

Navedeni vzroki so sprožili nekatere predloge o mestu arbitraže v našem ustavnem sistemu. Razprava o tem je verjetno priredila do položaja, da ustavni zakon sam ne omenja arbitraže, da pa je omenjena v uvodnem zakonu k ustavnemu zakonu. Pravilno bi po vsem tem bilo, da bi arbitražo postavili v območje proizvodnje, da bi dali zborom proizvajalcev odločilno besedo o njenem delovanju. Uzakoniti bi morali najmanj to, da bi zbori proizvajalcev federacije, republik, okrajev in mest volili in razreševali arbitre njim odgovornih arbitraž.

Takšna rešitev bi bila v skladu z razvojno stopnjo naše socialistične graditve, z načelom odmiranja države na liniji gospodarstva, z Marxovim načelom, tovarne delavcem. S tem bi bila odpravljena nedoslednost in neskladnost v našem ustavnem sistemu. J. S.

Gasilec v mariborski okolici so ob koncu leta ponosni na svoje uspehe

V Okrajni gasilski zvezi za mariborsko okolico je 52 prostovoljnih gasilskih društev. Lani so dve razpustili in ustanovili pet novih društev. Društva imajo 2141 delovnih in 3.500 podpornih članov. Letos je gasilska zveza priredila dva festivala, v Račah in Gradcu. Ob tej priložnosti so odlikovali najzaslužnejše gasilce. Na medsektorskih tekmovaljih si je priborilo prvo mesto v okrajni gasilski društvu v Pesnici, ki bo sodelovalo tudi v tekmovalju za prvenstvo naše republike.

Zveza za usposabljanje članov je priredila razne tečaje, od strokovnih do političnih, člani društev pa so sodelovali tudi pri vajah Protiletalske zaštite. Člani zveze so se udeležili I. gasilskega festivala v Ljubljani, kjer jim je bil nastopil pri prostih vajah s tekmicami. K uspehom pri vzgoji članov in naraščaja sta mnogi pripomogla okrajni poveljniki Stefan Lukas in Ivan Jakobič, sektorja poveljniki v Rusi, Jakobije sestavili učni pripomoček za gasilske strojnike. Gasilska zveza je za požrtvovalno delo izrekla priznanje tudi svojemu predsedniku Pšenčniku.

Novo gasilske domove so si postavila društva v Račah, Marjeti ob Pesnici in Lovrencu na Pohorju. Društvo v Selnici si je zgradilo novo garazo, društva v Smolniku, Jarenju in Jurjem dole pa so si uredila gasilske domove iz drugačij postojil. V surovem stanju so ostali gasilski domovi v Malečniku, Pesnici in v Zimici. — Za hitro pomoč razpolagajo društva z 28 gasilskimi avtomobili in 44 motornimi brigadami, do katerih jim je mnogo pripomogla ljud-

NAŠI PROBLEMI

Kam z arbitražo?

pa tudi ustanove in podjetja. Letos so sodelovala društva v okraju pri gascaju 39 potov in s tem obvarovala 75 milijonov ljudskega premoženja.

Zvezo je letos zelo podprlo notranje ministrstvo, ki je dobavilo za društva za 3.348.000 din reševala materiala. Za kritje starih dolgov jim je finančno ministrstvo odobrilo 1.511.000 din kreditov. Izdano subvencije je prispeval tudi okrajni ljudski odbor, tovarna družba in Rusi, pa je nakazala domačemu društvu pet milijonov dinarjev kot pomoč pri gradnji novega gasilskega doma. F.

Mladina, gledališče, predavanja, koncerti

Pripravljajo se predpisi, ki naj omogočijo nadzorstvo nad mladino, da ne bo pohajala ponoči in se udeleževala prireditvev, zlasti pa kino predstav, zabav in podobnega. Bil je res že skrajni čas, saj se je v tem doslej mnogo prevajalo popuščalo, kar mladini ni bilo v korist in staršem ne v pomoč pri vzgoji svojih nedoraslih.

Pri določanju predpisov pa nikakor ne smemo iti iz ene skrajnosti v drugo. Zato bi bilo napočeno, če bi mladini prepovedali obisk prav vsega, kar se ne končuje pred 21. uro. In takih kulturnih in tudi za vzgojo in razumsko rast mladine koristnih prireditev je precej. Najprej gledališče! Ali ni morda v redu, če mladenci ali mladenke pod 16. leti — morda 14. ali 15-letnik — obiskuje Dramo ali Opero. In predstave teh se začenojajo šele ob 20 ali pol ure prej in končajo po 22. uri. Zeleti je, da bi mladina — tudi tista pod 16 leti — obiskovala gledališče čim čerše in ga vžubila. Obiskovalci gledališča lahko opazujejo, da je dosti prav mladih tako na djaškem stojišču, kakor tudi na sedežih vseh vrst v spremstvu odraslih, največkrat staršev. Tako je prav in obisk gledališča s strani dorasajočih mladine moramo podpirati. Morda kaže, da bi obisk večernih gledaliških predstav vezali na dovoljenje šole. In ta naj bi dovoljevala obisk le marljivim. S tem bi bil pridobil en cel vzgojni moment, kor bi imeli prednost marjivi dijak.

Podobno je z obiskom koncertov. Razen nekaj mladinskih koncertov, ki so ob nedeljah dopolne, so koncerti večer. Vsekar naj jih mladina obiskuje. Tudi mlajša mladina, saj imamo

na anketno o spremembah odloka MLO Ljubljana o javnem redu in miru smo prejeli vrsto dopisov, ki vsi poudarjajo ne le potrebo poistvir predpisov, marveč še bolj potrebo njihoveve resničnega izvajanja. Dosledno izvajanje tede sodenjih predpisov bi lahko v veliki meri zagotovilo red in mir zlasti ponoči. Ljudje sami, piše tov. D. H., so še premalo disciplinirani, da bi sami skrbili za točno izvajanje javnih predpisov, oblastveni organi pa se pogosto premalo zanimajo za to. Ze hišni red zabranjuje po 22. uri vsako razgrajenje in tudi preglasno igranje radia, toda le malo kje se to upošteva. Posebno poglavje je trolebjenje avtomobilskih sirev. V večjih mestih jih ne smejo uporabljati niti po dnevi, pri nas pa se šofjeji in avtomobilisti niti ponoči ne zmenijo dosti za prepoved trolebjenja. Zelo priljubljena je uporaba avtomobilske sirene namesta hišnega zvonce pri klicanju potnikov iz vsjih nadstropij.

Tov. J. K. opozarja na neupoštevanje prepovedi kajenja v kinematografih in sodi, da bi morali tu oblastveni organi strogo nastopiti zoper kršilce prepovedi in tudi odgovornim upraviteljem kinopodjetja. Enakega mnenja je tudi tov. M. O., ki poleg tega

Za zaščito javnega reda in miru

smatra, da bi se morala uvesti strožja cenzura glede primernosti raznih filmov za mladino.

Tov. I. K. opozarja na neveščnost, ki jih povzročajo razni klišei nočnega mira prevalecemb pa pasi med Wolfovo in Kardeljovo ulico. Na obeh straneh pasaze so vežna vrata vso noč odprta in pijanci uporabljajo stopnišča hiš za stranišče, pa tudi vlomi v trgovarne in druge tavnine se vedno bolj množo. Zato je mnenja, da bi kazalo na obeh straneh te pasaze vežna vrata zapirati v času od 21. do 6. jutraj, ker v tem času ta prehod iz prometnih ozirov ni nujno potreben.

Tov. F. G. pa sodi, da bi z novim odlokom kazalo spet uvesti policijsko uro za gostilne in kavarne in sicer za gostilne ob 23., za kavarne pa ob 24. uri. Sedaj so gostilne odprte neomejen čas in okoliški stanovci po cele noči nimajo miru. Tisti, ki mora zjutraj ob 6. na delo, je potreben miru in tudi nima ne časa ne denarja, da bi pijančeval in razgrajal pozno v noč. Prekoračene policijske ure naj bi organi Ljudske milice kaznovali na licu mesta popolno, kot globijo prometne prekrške. Globo naj bi plačal gostilničar in zapozneli gostje. Red ni kršitev svobode!

Senca preteklosti

Ko sem se t dni mudil v Ljubljani, sem izkoristil to prilžnost in si z zanimanjem ogledal tudi razstavo dokumentov naše revolucije v Cekinovem gradu. V duhu sem ob razgledovanju teh dokumentov spet preživel pretekle težke, a slavne dni naše borbe. Zidajci pa sem obstal pred sliko ženske v partizanski obleki. Kri mi je šimla v glavo in zdelo se mi je, kot da sem dobil močan udarec v obraz. Kajti v sliki te ženske sem spoznal ljubico vojnega zločinca, gornjeogrjskega župana gestapovca Haudeka, ki ga je vojaški sodišče že med borbo obsodilo na smrt in likvidiralo.

Ta zloglasni krovokol ima na vesti prve žrtve nacističnega okupatorja v Savinjski dolini, aktiviste Semajo, Prislavove Janče, Kolenceva dva, Kramarjevega Tončka, ki je bila ta Haudekova ljubica poslana na daljši »dopust« v severno Nemčijo.

Ko pa je partizanska vojska zadnje dni julija 1944 likvidirala nacistično postojanko v Gornjem gradu in obračunala s Haudekom, te njegove ljubice ni bilo več pri njem. Pravočasno je zaslišala klavirni konec svojih nacističnih zaščitnikov ter se na premeten način vrnila med partizane, kjer ni spoznala njene preteklosti. Todi med partizani je vedrila le nekaj mesecev. Ko je bil Gornji grad osvojen, je hitro obrnila brbet partizanski vojski.

Po osvoboditvi si je znala, sklicujoč se na svoje »partizanstvo«, utreti pot naprej in danes je profetorica in vzgojiteljica naše mladine. Očitno si domišlja, da je njena črna preteklost le njena tajnost, tembolj, ker se je iz Gornjega grada previdno umaknila v Ljubljano. Prav so storili oni, ki so odklonili svoj podpis na listini njene »partizanstva«. Njena slika

Lepo darilo ameriškega rojaka

Sarajevo, 3. januarja. Ljudska knjižnica v Sarajevu je prejela pred kratkim od jugoslovanskega konzulata v San Francisco nad 1000 knjig v angleškem jeziku, darilo našega izseljenca v Kaliforniji. Delavec Ivan Gagro, rojen 1894 v mostarskem okraju, se je izselil 1911 v Ameriko, kjer živi še danes. Nasemu konzulatu v San Francisco je poslal pismo, v katerem je izrazil željo, da bi svojo knjižnico, svoje edino premoženje, podaril eni izmed naših kulturno-prosvetnih ustanov. »Prepričan sem,« je pisal Iva Gagro, »da bodo te knjige, za katere sem dal vse svoj zaslužek in ki sem jih vedno najbolj cenil in ljubil, prišle prav naši mladini, ki na vseh področjih gradi svoj državo in ki nedvomno zasluzi to moje skromno darilo.«

Knjižnica delavca Ivana Gagra ima mnogo zanimivih del s področja družbenih ved, od ameriških pisateljev proze pa so najbolj zastopani Dreiser, Steinbeck, Upton Sinclair, Hemingway, Jack London in Louis Adamič.

Novo tovarna olja v Tetovu

Te dni je začela z delom manjša tovarna olja v Tetovu, ki jo je zgradila z lastnimi sredstvi okrajna zadržna zveza. Sončnice v letošnjem letu dobro obrodile, tako da tovarna ne bo v skrbeh za surovine. Tovarna bo izdelala dnevno 1500 litrov olja.

MESEČNA NAROCNINA Slovenskega poročevalca:

140 din

Predlog družbenega plana MLO Maribor

Družbeni brutoprodukt Maribora bo znašal v letu 1953 nad 23 milijard dinarjev — Akumulacijska stopnja bo zvišana od 898 na 931 — Od razlike naj bi šlo 60 % v mestni proračun za komunalno izgradnjo

Maribor, 5. jan. Na današnji izredni seji je Gospodarski svet pri MLO Maribor sprejel predlog družbenega plana mesta Maribora za leto 1953 in ga dal v razpravo. Na podlagi analize dosedanjega gospodarstva so predlagali stopnjo akumulacije za posamezne kolektive in gospodarske panoge.

Skupna družbeni brutoprodukt Maribora bo znašal v letu 1953 skupno 23.831.199.000 din. Glede na temeljne proporce družbenega plana je določil Gospodarski svet LRS za gospodarstvo MLO Maribor stopnjo akumulacije na 601,4, ki jo je Svet za gospodarstvo pri MLO Maribor zvišal na 623. Na ta način bi dobil MLO v svoj proračun še 664.418 tisoč din. Zvišanje stopnje odpadke predvsem na industrijo, ki je glavna proizvodna panoga v Mariboru, saj predstavlja njen prispevek 10 % vse akumulacije v Sloveniji in s svojim narodnim dohodkom resno vpliva na naše ce-

lošno gospodarstvo. Predvideni narodni dohodek, ki ga bo ustvarila industrija v letu 1953, znaša 19.861.518.000 din. Akumulacijska stopnja za mariborsko industrijo znaša po predlogu družbenega plana LRS 898 in bo po predlogu družbenega plana MLO zvišana na 931. Mariborski podjetjem bi tako ostalo v fondih za samostojno razpolaganje okrog 542 milijonov din.

Svet za gospodarstvo predlaga delitev te vsote na ta način, da bi odvedli kolektivi za potrebe MLO 15 %, od razlike med republikim predlogom akumulacijske stopnje in predlogom MLO, ki bi znašala 664 milijonov din, pa bi odvedla podjetja v mestni proračun 60 %. Ves presežek iznad predloga MLO bi ostal v izključno razpolaganje kolektivom. Tako bi dobil MLO iz fonda akumulacije okoli 400 milijonov din za komunalno izgradnjo. Glede na to, da je izgradnja stanovanjskega fonda v Mariboru precej bolj kot v kate-

rem koli industrijskem središču, bodo delovni kolektivi nedvomno sprejeli oba predloga Gospodarskega sveta kot svoj delovni program in se borili za njegovo uresničenje.

Pripomniti pa je treba, da sredstva, ki jih bo MLO črpal iz fondov za samostojno razpolaganje in viška akumulacije, ne bodo zadovoljvala za izpolnitev minimalnega gradbenega programa, ki ga je sprejela za leto 1953 skupščina MLO na seji meseca oktobra. Za program, ki obsega zgraditev 66 družinskih stanovanj ter 750 milijonov investicij, bo moral MLO najeti za kritje razlike v znesku 269.969.000 din investicijski kredit brez dvoma pa pomeni izpolnitev družbenega plana Maribora v letošnjem letu prvi korak

rešitvi perečega stanovanjskega problema v Mariboru in bodo kolektivni svoje prizadevanje stopnjevali še posebno s tega vidika. Dejstvo, da so družbeni plani za preteklo leto izpolnili s 102 %, je porok, da bodo v novih pogojih večje samostojnosti le povečali svoje storilnost.

V razpravah po kolektivih in na množičnih sestankih sprejete pripombe k predlogu družbenega plana bo do 22. t. m. sprejemala za to določena komisija pri MLO. Kmalu po tem datumu pa bo družbeni plan v zakonito mestna skupščina. Vsi, ki jim je izgradnja komunalno zastarelega Maribora pri srcu, pričakujejo, da bo MLO svoj predlog družbenega plana brez težave branil.

J. P.

Med davčnimi obvezniki v novomeškem okraju so najslabši plačniki župnišča

Do 25. decembra 1952 so davčni obvezniki vseh vrst v novomeškem okraju plačali na račun davčnih akcij za leto 1952 nad 90 % vseh predpisov. Najbolj pošteni in disciplinirani so kmečki davčni obvezniki, ki so vplačali do tega časa okrog 97 % predpisane davka, čeprav tudi pri njih ni šlo brez težav. Slabši plačniki so obrtniki, ki so plačali do tega roka le 83 % predpisanih davkov. Najslabše pa plačujejo davščine tako imenovani davčni obvezniki svobodnih poklicev, kot so privatni gostilničarji, advokati, duhovniki in drugi. Ta vrsta davčnih obveznikov je plačala do 25. decembra le 56 % predpisanih davštin, mnogi med njimi pa imajo precej neplačanih davkov še iz prejšnjega leta.

Najslabši plačniki davka so nekatera župnišča, ki seveda tudi v tem kažejo svojo državljansko zavest in namerno nočejo razumeti, da v naši gospodarski strukturi ne morejo imeti izjemnega privilegirane položaja. Vsak, kdor ima dohodek, je dolžan del teh prispevkov za skupne potrebe in ravno župnišča in duhovniki niso med zadnjimi, ki imajo in to še prav lepe dohodek. Župnišče v Sentjerneju dolguje na predpisih za leto 1952 in zaostanku iz leta 1951 nad 200.000 din. Trebanjski župni upravitelj noče plačati ničesar in ima dolga že okrog 190.000 din. Mirnoveški je plačal le 15.000 din, zaostanka pa ima še 100.000 din. Župnišče v Skočjanu dolguje še okrog 200 tisoč din, v Smihelu pri Žužemberku noče župni upravitelj menda ničesar slišati o plačilu predpisane davka, v Vavti vasi so bili davčni organi prisiljeni napraviti popis za dražbo v župnišči, ker ne plačajo davkov. Tako samo teh nekaj navedenih župnišč dolguje skup-

Mladina »Svobode« v Štornah je pridno na delu

Mladinska igralska družina Zelenice v Štornah je bila prva dober pripravilna sekcija, ki nadejati v letošnjem vodstvu »Svobode« svoje delo. Nastudirala je F. S. Filzarjevo dramo »Razvalina življenja« in jo vprizorila 13. decembra v dvoranah Zelenice. Veliko truda je vložilo tudi v kulturo, katere ni bilo redno vse kulise prostovoljno in skrbno rešilo vse zadane si naloge. Ta mladina naj bo zgled vsem ostalim sekcijam »Svobode« v Štornah. Mladinska igralska družina Zelenice v letu 1953 čim več uspehov v nadaljnjem letu. L. P.

IZ LESIČNEGA

Kulturno-prosvetno delo je v Lesičnem prav živahno. Pri vprizorjanju igrar imajo precej težko, kajti oder, za silo skupaj zbit, imajo v šolskem razredu. Ko bodo v Lesičnem zgradili poslopje za nižjo gimnazijo, bo odpravljeno tudi ta težkoba, kajti v njem bo tudi velika dvorana za kulturne prireditve in proslave.

IZ KRIZEVCEV

Z nastopom zime se je mladina iz Krizevcev okolških vasi zopet v lepem številu zbrala v kmetijsko-nadaljevalni šoli. Letos so ji priključili tudi gospodinjstvo šole. V šoli posvečajo največ pozornosti sadjarstvu, saj je kapar domala tudi vseh sadovnjakih in nekaj sadovnjakov, ki jih pripravljajo na zimsko skrbno. Da bi si dekleta očistila dobro pripravljajo preproste domače jedi. Ze zdaj mislijo na razstavo, s katero bodo pokazali celotno dejavnost tako gospodinjstveno-sivsko stroke, kakor tudi sadjarstveno-vinarske. Šole bodo zaključili z ogledom nekaterih večjih kmetijskih obratov.

Po petih letih odkrit zločin

V letu 1947 sta prišla v vas Paneče pri Razborju nad Sevnico dva potujoča krošnjarja, ki sta ponujala blago za obleko. Med potjo sta se sešla s kmetom Amerškom iz Paneč, ki jima je poudaril predočilo, kar sta oba krošnjarja sprejela. Prenočevala sta na pedu. Počeli je kmet Ameršek poslal po svojega brata v vas Poljance, s katerim se je domeni, da bosta oba krošnjarja ubila in oropala, kar sta tudi storila. Trupni umorjenih krošnjarjev sta zagrebala v bližnjem gozdu. Zločin je prišel te del na dan in je oblast oba morilca aretirala, vendar je Paneč, druga pa v Jurklostru, kamor se je bil medtem prišel obdukcija trupel umorjenih krošnjarjev je zločina potrčila. Hudočelnica bosta preležala služeno kazen. M. C.

O i g r a č a h

Igrače ozarjajo mlada leta in vnašajo veselje in radost v življenje vsakega otroka. Otrokov življenje je brez igrac pusto, mračno, turobno kot jesenski dan brez sonca, brez globokega doživljanja.

Igrače so skupinske igre pripomočki, ker razvijajo in poglobljajo čustveno življenje malčka, ga navajajo k razmišljanju, buče ustvarjalne sile; skupinske igre prispevajo k izoblikovanju tovariške čute, k razvoju otroka v socialno bitje. Zato so bile igrac že od najstarejših dob v ospredju zanimanja učiteljev in staršev. Neprisotno so iskali nove oblike, ki bi zanimale otroke in ustrezale njegovi čudi. Okus otroka je dokaj različen od okusa odraslih. Otroci daje prednost igracem, ki se približujejo predstavam njegove domišljije, ljubijo igrac, ki jih morejo dajati poljubno obliko in pomen, ki si ga trenutno zažele.

Igrače lahko razdelimo v kake štiri velike skupine. Likovne igrac, ki predstavljajo osebe in živali, so zelo priljubljene pri otrocih. Malčki se tako tesno navežejo nanje, da se ne ločijo od njih niti v spanju. Koliko punč in medvedov je že delilo z otrokom isto posteljo! Inozemska psihiatrinja mi je nekoč dejala, da pomeni odvzem take igrac otroku kot ločitev od staršev in premetev otroka v novo okolje. Zaradi tega pa popuščajo v higienskih zahtevah in dovoljujejo otroku, da obrzdi svojo, pogosto umazano igrac sredi higiensko neoporečne okolice v bolnici. Med likovnimi igracmi gre vidno mesto punčki. Punčki poklanjajo otroci ogromno toplega čustva, ljubezni, nežnosti, sočasno pa kažejo občutek odgovornosti in pokroviteljsva, ki nalikuje materini ljubezni do otroka. Punčka za otroka ni samo dete, otrok jo spremlja v mater, sestrico, teto, pilota, šoferja itd. kot to zahteva bujna domišljija otroka v danem trenutku. Na punčko navezuje deklica tudi njegovo nego, kar bo znala pametna mati izkoristiti tako, da bo že malčki deklici ucepila osnovne pravilne nege dojenčka.

Nič manj se otroci ne zanimajo za igrac, ki ponazorjuje živali. Kmečki otroci se seznanijo z domačimi živalmi v svojem domačem okolju, mestni otrok pa dobi prve predstave o njih s pomočjo te vrste igrac. Konstruktivske igrac so razne geometrijske oblike kot kocke, valjki, stožci, piramide, iz katerih gradi otrok svoje fantazijske stavbe, ki jih samo on razume. Te stavbe, ki jih samo on razume. Te stavbe, ki jih samo on razume. Te stavbe, ki jih samo on razume.

Igrače za razgibalne igre, žoga, obroč, gugalnica, keglji se mnogo uporabljajo. Igrači, ki se giblje, vzbujajo v otroku veliko zanimanje, ga prisili, da teka za njo, kar je pomembno za njegov telesni razvoj. Žoga je nenadomestljiva igrac vseh starostnih dob. Mali deci moramo dajati žogo srednje velikosti, ne premajhno, ker jo težko ujame, ne zelo velike, ker je ne more objeti s svojimi malimi rokami.

Kaj Ravne nujno potrebujejo?

S povečanjem zelazarne in zgraditvijo nove polne gimnazije v Ravnah je postala zelo pereča zadeva tamošnje železniško postajališče. Promet pri jutranjem in popoldanskem vaku je povprečno 250 oseb, malo železniško postajališče, do katerega se človek 1 s težavo prelina čez železniške tirs, pa nudi streho v slabem vremenu največ 30 potnikom. Poleg tega je prehod šolske mladine čez razširjene železniške tirs zelo nevarno. Zato je vodstvo zelazarne v Ravnah predlagalo direktlji drž. železnice v Ljubljani, naj se loti spozornostno s krajevni čimtelji čim prej zgraditve novega železniškega postajališča na bolj prijetnem in lažje dostopnem kraju, kjer bi bil dohod varnejši in kjer bi v slabem vremenu dobili streho potnikov, ki čakajo na vlak.

Domača izdelava fluorescenčnih žarnic

Zagreb, 5. jan. Tovarna električnih žarnic v Zagrebu je izdelala lani 4,5 milijona normalnih žarnic razne voltaze. V tovarni pa so začeli izdelovati tudi fluorescenčne žarnice. Sedaj urejajo obrat za serijsko proizvodnjo. Po izjavi direktorja tovarne se bo začela serijska proizvodnja teh žarnic meseca marca in bodo letos izdelali 10.000 fluorescenčnih žarnic po 40 voltov za potrebe tovarni in za ulično razsvetljava.

ti otroka, če nprestano rokuje 1 njimi. Izredno važna nam je barva igrac. Usta nadomeščajo otroku tip in vid. Prvo, kar stori mali otrok, ko dobi novo igrac v roko, je, da jo nese v usta. Zaradi tega zahtevamo, da so barve neškodljive, brez kakršnih koli strupenih prinesin in, da so dobro lepilive, tako da ne more priti do zastrupljenja malčka. Čim barva »puščaj« je treba otroku nemudoma vzeti igrac.

Pri igracih je važna tudi teža, ki mora biti prilagojena zmogljivosti otroka določene starostne dobe. Ako otrok igrači telesno ni kos, vpliva lahko negativno na otroka, ker ruši njegovo samozavest, zaupanje v samega sebe. Težke igrac, so v rokah nespretnega otroka nevarne tudi za tovariša v igri. ker ga more met težke igrac resno telesno poškodovati. Zato izdelujemo večje lesene igrac zlasti gradbeni material iz vezanega lesa, ki je neprimerno lažji.

Na žalost vidimo, da prihajajo na trg igrac, ki ne ustrezajo niti vzgojnimi niti higienskim zahtevam. Naše oblasti so si že prizadevale, da dajo nekatere smernice za izdelovanje neoporečnih igrac in nekaj časa tudi nadzorovaljo njeno proizvodnjo. Jasno je, da ne bi smela biti igrac na noben način zgolj pridobitveno sredstvo. Čeprav imamo že težave, ker primanjkuje ustrezen material, mora vendar biti naša skrb, da v okviru razpoložljivega, ustvarimo najboljše, kar zmoremo. To bomo dosegli, če bodo proizvajalci izdelovali igrac s čutom odgovornosti do naše mladine in, če bodo starši in drugi kupci igrac, poučeni o njih pomenu, odklanjali vse neprimerne. L. S.

IZ PTUJA IN OKOLICE

V predlogu okrajnega družbenega plana ptujskega okraja za prihodnje leto, o katerem so začeli razpravljati, računajo za ustvaritvijo 3 milijard 54 milijonov din skupno bruto proizvodnje ali 3.419.000.000 dinarjev narodnega dohodka. Ustvarjenji narodni dohodek bodo delili na potražni sklad v znesku 1 milijarde 881 milijonov din ter družbene sklade in akumulacije v višini 1 milijarde 538 milijonov din. Presežek dela bo 82%, kar pomeni, da bo na vsak dinar zasluge v proizvodnji povprečno 0,82 din družbenega prispevka. V razpravi o posameznih poglavjih osnutka okrajnega družbenega plana je gospodarski svet pri okrajnem ljudskem odboru ugotovil, da je potrebno ponovno preveriti stopnje akumulacije, ki so jih predlagala posamezna podjetja, predvsem v tovarni volnenih izdelkov v Majšperk, v tovarni perila v Ptuj, v barvarni in v nekaterih tehnicah bolj razvitih obratih.

Na roditeljskem sestanku v Zetelah v Haložah, ki se ga udeležilo nad 80 staršev šolskih otrok, so sklenili zbrati sredstva za Novoletno jeklo. Šola pa pripravila spored, ki bo tri dni razveseljeval šolske otroke. Na sestanku so starši in učiteljske odbori tudi rovarjenje Vatikana proti naši državi, posebno pa imenovanje Štepnca za kardinala.

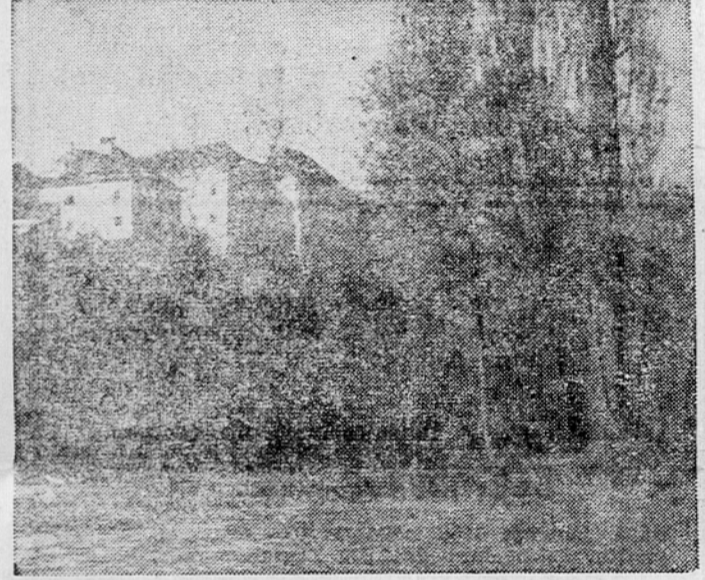
Vodilni uslužbeni mariborske »Mode« obsojeni

Dne 24. decembra je okrajno sodišče v Mariboru obsodilo bivše vodilne uslužbenec trg. podjetja »Moda« v Mariboru zaradi kaznivih dejanj, ki so jih zakrivilji komercialni ravnatelj Janez Florjančič, vodja referata III. prodajalne 2 Rajko Tement, poslovodja prodajalne 2 Anton Novak, računovodkinja Liza Mezarič in trg. pomočnica Ema Habat. Obtoženi so bili, da so v trg. podjetju »Moda« povzročili primanjkljaj 869.463 din, od tega 815 tisoč 23 din v referatu, ki ga je vodil Rajko Tement. Poleg tega so bili obtoženi, da so povzročili primanjkljaj 96.220 din in skupaj z Rajkom Tementom 483.333 din. Rajko Tement 225.000 din in Anton Novak odkodničeno 65.000 din. Nepravilno poslovanje vodilnih uslužbencev trg. podjetja »Moda«, ki dni razveseljeval revizija ob koncu julija in v začetku avgusta, je povzročilo v Mariboru mnogo komentarjev in so poslušali vsakokrat nepopolni sodno dvorano do zadnjega klička. Zastopnik javnega tožilstva se je pritožil pri vsaki rešitvi obtožb zoper primizko kazen. —

Vesela snidenja

Bela krajina, prvi kosček naše svobodne republike, je ležala pred nama vsa bela, zasnežena. Daleč v dolini se je svetila prva prestolnica svobodne Slovenije — Cramelj. Z Jožetom, stari partizanom, ki se je več let boril v Belj krajini, sva se vzpenjala do male raztresene vasice

soda, sedaj pa je sod šele načet. Tako so obujali ob topli peči spomine na težka leta. Gledal sem vesele obraze prijaznih domačinov, njihovo veselje, ker jih je obiskal partizan, ki se je zdrvil med vojno pri njih in so z njim delili zadnji kosček kruha ter zadnjo

Pod metliškim gradom

nad Dobličami. Jože je hitel obiskat svoje dobre stare znance, pri katerih je preživel toliko lepih dni in bil kot partizan deležen velike gostoljubnosti belokranjskih kmetov. Ze pri prvi hiši sva doživela ganljiv prizor. Starejša ženska je stala na vratih in ko je zagledala Jožeta, je skoraj zavrkala od veselja: Jožet Krepak stisk roke mi je povedal o trdnem prijateljstvu in veliki radosti snidenja. »Torej nas niste pozabili! S prav radostjo zvene le besede iz ust belokranjske ženice. Povabila nas je v hišo. Suha klobasa in dobri pitni »Belokranjčan« sta prišla na mizo. Pri sosedu in pri vseh hišah je bilo enako: topel, prisrčen sprejem, radost ljudi o ponovnem snidenju s stari partizanom Jožetom. »Samo, da nas niste pozabili! V nizki belokranjski hiši so naju z Jožetom posadili kar na peč in vsa družina se je zbrala ob naju. Gospodar je prinesel kapljico, ki se je lesketala v steklenici, kot bi bili v njej sami biseri. »Jože, ta pa je boljša kot tista godljasta kislica, s katero sem ti lahko potegrel, ko si ležal z ozebnimi nogami na naši peči. Takrat je bilo zadnje iz

kapljico vina. In ob takšnem snidenju se človek lahko zamisli v tiste velike čase, ki so skovali tako topla prijateljstva.

Svojevrstni mračnjaki

Pred dnevi so se morali pred okrajnim sodiščem v Mariboru zagovarjati 32-letni strojni ključavničar Jožet Majcen iz Maribora, zgetni Bolfenc Močnik iz Gradca pri Litiji, 61-letna upokojenka Marjeta Jelenko in 40-letna gospodinja Marija Kukovec iz Maribora, ker so po osvojitvi, zlasti pa v letu 1951 in prvi polovici l. 1952 v Mariboru ustanovili in vodili družbo Jehovske verske organizacije, ki je pri nas prepovedana. Kljub tej prepovedi so pridobivali nove pristaje za svoje mračniške namene. Jih ščitivali proti obstoječi družbeni ureditvi in uveljavljanju naše zakonitosti ter širili nezaupanje v našo ljudsko oblast s tem, da so napovedovali skorajšem koncu države in novo družbeno ureditvo, češ da je ta oblast od satana. Jehovska verska organizacija je ena najbolj mračniških in spol ne priznava nobene oblasti, češ da je od satana. Nasprotje tega nauka z našo družbeno ureditvijo je še posebno razvidno iz tolmachenja, češ da bo naša oblast, ki je od satana, propadla in bo zavladalo Jehovboje kraljestvo. Za širjenje takih mračniških naukov so bili obsojeni Majcen na 6 let strogega zapora, Močnik na 5 let strogega zapora, Jelenko na 2 leti in 6 mesecev, Kukovec

Po pripovedovanju redovnice T. S. napisala Branka Jurca

Doma nas ni nikdo silil k jedi. Kadar smo bili lačni, smo pojedli toliko, kolikor nam je dišalo. In tudi, kadar smo klali in nobenih dobrot ni manjkalo, ni nam, otrokom, nihče ničesar odmerjal. Nekeo sem dobila v Radečah za prikuho bob. Ker mi ni dihal, sem ga pustila. Nadzorna sestra je takoj opazila, da sem pustila bob na krožniku. S prekrizanimi rokami se je ustavila pred menoj. »Sestrica, zakaj pa niste pojedli boba?« »Sita sem, sestra.« Takrat se nisem vedela, da ne smemo pustiti na krožniku niti drobtine. »Ali meni se zdi, da ste siti samo zato, ker je na krožniku bob?« Zmedla sem se. Ker sem bila naivna, sem ji odkrito priznala: »Boba res ne maram...« Sestra je z zadostenjem sprejela moje priznanje. »Saj sem vedela. Sestrica, sestrica! Dokler boste izbirčni pri jedi, ne morete misliti ne na posvečenje ne na preobleko...« Oči vseh sester so bile uprte vame. Sklonila sem se nad krožnik, nabadala bob na vilice in ga porivala v usta. Čez čas pa sem omagala. Odložila sem vilice. Zazrla sem se v sestro, ki je še vedno stala pred menoj s prekrizanimi rokami.

»Sestrica, še to pojejte! Vse, do zadnjega boba! Potem boste šele spoznali, da je prav vseeno, ali jeste bob ali pečenko...« Spet sem se sklonila nad krožnik.

Vse sestre so čakale name. Ko sem pojedla, je dala prednica znamenje, da lahko odidem. Seveda mi je bilo takoj nato slabo; mnogo bolj kakor telesno, pa sem trpela zaradi ponižanja, kakršnega nisem še nikoli doživela. Temu ponižanju je sledila še vrsta majhnih in velikih ponižanj.

V tem času sem delala največ v kuhinji. Nadvse pa sem si želela dela na polju. Posebno sem se veselila žetve. Zrelo klasje na samostanskih njivah se je pripogibal v vetru, škranjčki so prepevali visoko pod nebom, zdaj pa zdaj se mi je zdelo, kakor da sem doma. Šele ko sem zagledala okoli sebe sklonjene hrbte sester pripravnic v težkih redovniških oblekah, sem se spet zavledala resničnosti.

Nekeo sem se z žetve venila brez križa na rožnem vencu. Sestre so nam vedno govorile, da moramo prav križ varovati kot zenico svojega očesa. Bil je najodličnejše znamenje vsake redovnice. Da nimam križa, sem opazila šele takrat, ko sem se na večer slačila. Sprva nisem mogla verjeti. Znova in znova sem prijemala rožni vence in potresala redovniško obleko. Nato sem ga iskala še po tleh. Toda bilo je vse zaman. Križa ni bilo.

Zjutraj sem že zgodaj vstala. Znova sem pregledala pri dneveni svetlobi rožni venec, pas, na katerem je bil rožni venec pripet, obleko in tla. Križa ni bilo. Tudi tisto jutro so odbirali sestre za delo na polju. Ko je sestra odbrala mene, so me oblike solze.

»Ne morem, sestra, izgubila sem križ...«

Ko sem ji dopovedala, da sem ga izgubila pri delu, mi je naročila, da moram takoj k ravnateljici.

Ravnateljica je imela posebno sobo, ki je bila lepo opremljena. Ob vходу v sobo je bila na steno pribita krpilnica. Vsakič, kadar nas je sprejela, smo se morale poškropiti z blagoslovljeno vodo in pokrižati. Tako sem storila tudi tokrat.

Pogledala sem jo. Ravnateljica je stala pri mizi. Na mah sem spoznala, da že ve za moj prestopke in da me zaradi tega zelo obsoja. Stopila sem pred njo, pokleknila in poljubila tla. Takšna je bila navada. Dvignila sem glavo in začela govoriti. Ravnateljica se je, ne da bi me pogledala, prestopila k oknu. Velika in suha, s strogimi potezami v obrazu, se mi je na mah zazdelo kakor namestnica boga sodnika.

Vstala sem, šla za njo in spet pokleknila in poljubila tla pred njenimi nogami. Šele zdaj mi je dala znamenje, da se lahko z njo razgovarjam.

Ko mi je rekla, naj grem na njivo, kjer sem delala, in poiščem križ, če sem ga tam res izgubila, kakor pravim, mi je odleglo. Bila sem prepričana, da sem križ res izgubila bodisi na njivi bodisi na potu domov. Vse moje prizadevanje, da bi križ našla, je bilo brez najmanjšega uspeha.

V samostan sem se vračala s strahom. Bala sem se predstojnice, ki so mi povedale, naj se ne pokažem brez križa. Ravnateljica me je pred vsemi sestrami ozmerjala. Zaradi te pregrehe sem bila iz sestrskes srenje tako rekoč izobčena. Nekaterih verskih obredov nisem smela opravljati. Bilo je nevzdržno.

Ravnateljica me dolgo ni hotela sprejeti. Kadar pa me je sprejela, me je strahotno poniževala. Neštetokrat sem morala pred njo pokleknati in poljubovati tla, a ona, ki je imela v skladišču kdo ve koliko križev, se ni omeščala.

